

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**EVROPSKO ČEZMEJNO SODELOVANJE:
PRIMER SLOVENIJA-AVSTRIJA OD
LETA 2000 DALJE**

Ljubljana, julij 2007

MARKO POLJANC

IZJAVA

Študent **MARKO POLJANC** izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom **dr. MOJMIRJA MRAKA** in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne **02.07 2007**

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 EVROPSKA KOHEZIJSKA POLITIKA	2
1.1 NAMEN IN CILJI KOHEZIJSKE POLITIKE.....	3
1.2 FINANČNI INSTRUMENTI.....	3
2 POBUDE SKUPNOSTI KOT ELEMENT KOHEZIJSKE POLITIKE EU	5
2.1 RAZVOJ POBUD SKUPNOSTI	5
3 RAZVOJ POBUDE INTERREG	9
3.1 POBUDA SKUPNOSTI INTERREG (1990-1992)	9
3.2 POBUDA SKUPNOSTI INTERREG II (1993-1999).....	10
3.3 POBUDA SKUPNOSTI INTERREG III (2000-2006)	11
4 SOSEDSKI PROGRAM SLOVENIJA-AVSTRIJA (2000-2006)	15
4.1 PHARE PROGRAM	15
4.2 PROGRAMSKO OBMOČJE IN MEJE	19
4.3 CILJI PROGRAMA IN STRATEGIJA RAZVOJA	19
4.4 UPRAVLJANJE IN ODLOČANJE	21
4.5 IZBOR PROJEKTOV, MERILA IN POSTOPKI	24
4.6 FINANČNA SHEMA	25
4.7 UGOTOVITVE.....	26
5 SOSEDSKI PROGRAM SLOVENIJA-AVSTRIJA (2007-2013)	31
5.1 PROGRAMSKO OBMOČJE IN MEJE	31
5.2 CILJI PROGRAMA IN STRATEGIJA RAZVOJA	32
5.3 UPRAVLJANJE IN ODLOČANJE	34
5.4 IZBOR PROJEKTOV	36
5.5 FINANČNA SHEMA	37
6 KLJUČNE UGOTOVITVE	38
6.1 PROGRAMSKO OBMOČJE IN MEJE	38
6.2 CILJI PROGRAMA IN PREDNOSTNE NALOGE	38
6.3 UPRAVNE STRUKTURE IN IZBOR PROJEKTOV	39
6.4 FINANČNA SHEMA	39
6.5 OSTALE UGOTOVITVE.....	40
7 SKLEP	42
LITERATURA	43
VIRI	44

UVOD

Evropska unija danes predstavlja ozemlje svobode. S tem pa ne mislim samo osebnih pravic posameznika, ampak predvsem svobodo v smislu prostega pretoka blaga, storitev, kapitala in ljudi. Ob tem evropski narodi vse bolj poglobljajo medsebojno sodelovanje na nadnacionalni, državni, regionalni in lokalni ravni. Gre za povezovanje socialno zelo različnih narodov, pri katerih nastajajo določeni regionalni razvojni problemi. Te razvojne razlike med regijami so problem celotne Evropske unije, in zato se na tej ravni tudi rešujejo. Rešujejo se v okviru kohezijske politike EU, katere osnovni namen je doseči solidarnost med različnimi območji EU.

Evropske institucije so vse manj odvisne od dnevnopolitičnih razmer v Evropi. Kot taka se je najbolj uveljavila Evropska komisija, ki je vodilna evropska nadnacionalna institucija. Ena od osnovnih nalog Komisije je tudi t.i. "pravica pobude", kar pomeni, da je odgovorna za oblikovanje predlogov za novo evropsko zakonodajo. Tako je postala pobudnica razvoja pobude Skupnosti kot posebne vrste pomoči, namenjene za reševanje specifičnih problemov, ki se ne rešujejo na ravni Skupnosti ali na nacionalnih ravni.

Namen diplomskega dela je predstaviti pomen pobude Skupnosti INTERREG in v okviru tega Sosedski program Slovenija-Avstrija. Cilj diplomske naloge pa je ugotoviti uspešnost Sosedskega programa Slovenija-Avstrija ter primerjati dve programski obdobji (2000-2006 in 2007-2013) tega programa. Prav tako želim odkriti razloge za razvoj pobude Skupnosti INTERREG skozi različna programska obdobja ter ugotoviti do kakšnih izkušenj je pri tem prišlo ter kako so bile upoštevane pri pripravi Operativnega programa za obdobje 2007-2013. Prav različne izkušnje, ki jih je Slovenija pridobila z izvajanjem programov v okviru omenjene pobude, pa lahko razkrijejo marsikatero zanimivost, povezane z razvojem čezmejnega sodelovanja.

V uvodnem delu je na kratko obrazložena zgodovina nastajanja kohezijske politike, njen namen, cilji ter struktura, preko katere se izvaja kohezijska politika. Drugo poglavje je namenjeno predstavitvi pobud Skupnosti in njihov zgodovinski razvoj. V naslednjem delu je predstavljena pobuda skupnosti INTERREG, ki se zaključuje s programom INTERREG IIIA, ki hkrati predstavlja uvod v naslednje poglavje. Četrty del se prične z orisom zgodovine Sosedskega programa Slovenija-Avstrija v programskem obdobju 2000-2006, nadaljuje pa s predstavitvijo programa PHARE CBC. Opisano je programsko območje, cilji, prednostne naloge, način upravljanja in izbora projektov ter finančna shema. Poglavje se zaključuje z glavnimi ugotovitvami tega programskega obdobja. Po podobni shemi je sestavljeno tudi peto poglavje, le da gre tu za programsko obdobje 2007-2013, kjer se program INTERREG preimenuje v Evropsko teritorialno sodelovanje. V zadnjem poglavju je podana primerjava med obema programskima obdobjema in bistvene ugotovitve.

1 EVROPSKA KOHEZIJSKA POLITIKA

Evropska unija predstavlja eno izmed najhitreje razvijajočih se gospodarskih območij na svetu in je hkrati svetovna gospodarska velesila. Toda kljub temu so razlike med najbolj in najmanj razvitimi državami članicami precejšnje, še večje so razlike med regijami. Kot primer vzemimo bruto nacionalni proizvod desetih najbolj dinamičnih evropskih regij, ki je skoraj trikrat višji kot BNP desetih najrevnejših. Tako imamo na eni strani regije z visokim življenjskim standardom, na drugi strani pa tiste z velikimi razvojnimi težavami. Slednje zato potrebujejo finančna sredstva, da bi premostile strukturne ovire in razvile konkurenčne prednosti, s katerimi bi uspešno konkurirale tako na domačih kot tudi tujih trgih. Tovrstna pomoč danes predstavlja ključni element razvoja, saj so se razlike med državami članicami, zaradi nove širitve Unije zelo povečale. V EU gre za pisano paleto držav članic, ki se srečujejo z razlikami v stopnji razvoja in življenjskega standarda. Prav iz teh razlogov so se države članice že v Rimskem sporazumu leta 1958 zavezale, da si bodo prizadevale za zmanjševanje razlik med regijami, kar pomeni, da bodo pospeševale razvoj najmanj razvitih regij. EU pa mora ukrepom, ki jih izvajajo države članice, dodati svoje ukrepe, da na ta način pripomore k usklajeni evropski integraciji, ki koristi vsem državam članicam. Namen strukturne politike je dopolnjevanje nacionalne regionalne politike članic. Do sredstev iz skladov so upravičene tiste evropske regije, ki razvojno ne dosegajo povprečja Evropske unije in potrebujejo podporo za nastanek konkurenčnega okolja, ustvarjanja novih delovnih mest, spodbujanja izobraževanja ter pospeševanja gospodarskega in socialnega razvoja. Finančna pomoč strukturnih skladov je predvidena v več različnih oblikah, dodeljena naj bi bila po vnaprej določenih kriterijih.

Strukturna politika predstavlja skupek razvojnih aktivnosti, programov in ukrepov države, lokalnih skupnosti in drugih nosilcev organiziranih interesov na regionalni ravni, koordiniranih in sofinanciranih s strani Evropske unije in namenjenih doseganju razvojnih ciljev ob upoštevanju skladnega regionalnega razvoja. Temeljni cilj strukturne politike je zmanjševanje gospodarskih in socialnih neenakosti med različnimi regijami v Skupnosti, kar je zapisano tudi v 158. členu dopolnjene pogodbe o Evropski skupnosti (Mrak, 2004, str. 29).

V Sloveniji se velikokrat omenja kohezijska politika, strukturna politika in regionalna politika EU. Kadar se uporabljajo v kontekstu skupnih evropskih politik, vsi trije izrazi govorijo o isti politiki, ki zasledujejo iste cilje, a zanjo različni avtorji uporabljajo različna imena. Uporaba posameznega izraza se je skozi različna obdobja spreminjala, v zadnjem času pa se je večinoma poenotila v izrazu kohezijska politika EU. Kljub temu pa obstajajo vsebinske razlike (Regionalna politika Evropske unije in Strukturni skladi, 2003, str. 34).

1.1 NAMEN IN CILJI KOHEZIJSKE POLITIKE

Obstajata dve ravni prioritete strukturnih skladov (Mrak, 2004, str. 47):

- **regionalna oziroma nacionalna raven:** financiranje prioritete, izraženih v obliki prednostnih Ciljev (Priority Objectives) za reševanje izzivov, s katerimi se soočajo posamezne regije;
- **raven Skupnosti:** financiranje prioritete, izraženih v obliki pobud Skupnosti (Community Initiatives) za reševanje širših izzivov Skupnosti, ki pa jih države članice oziroma njihove regije pogosto zanemarjajo.

Strukturni skladi imajo na ravni Evropske unije natančno določene cilje, ki so temelj za razdelitev sredstev evropskega proračuna za namene Strukturnih skladov v obdobju 2004-2006:

- **1. CILJ:** Pospeševanje razvoja in strukturno prilagajanje v razvojno zaostalih regijah.
- **2. CILJ:** Pospeševanje ekonomskega in socialnega razvoja na območjih, ki se soočajo s strukturnimi težavami.
- **3. CILJ:** Pospeševanje prilagajanja, modernizacije, usposabljanja in zaposlovanja.

V programskem obdobju 2007-2013 je Evropska Komisija za vse svoje sklade postavila naslednje cilje (Uredba Sveta (ES) št. 1083, 2006, str. 37):

- **1. CILJ "KONVERGENCA"**, ki je usmerjen v pospeševanje konvergence najmanj razvitih držav članic in regij (povečanje rasti in zaposlovanja).
- **2. CILJ "REGIONALNA KONKURENČNOST IN ZAPOSLOVANJE"**, ki je izven najmanj razvitih regij usmerjen v krepitev konkurenčnosti in zaposlenosti regije ter naložbam v človeški kapital, inovacije, podjetništvo, varovanje okolja itd.
- **3. CILJ "EVROPSKO TERITORIALNO SODELOVANJE"**, ki je usmerjen v krepitev čezmejnega sodelovanja s pomočjo lokalnih in regionalnih skupnih pobud, transnacionalnega sodelovanja ter medregionalnega sodelovanja.

1.2 FINANČNI INSTRUMENTI

Za zmanjševanje razvojne razlike, Evropska komisija namenja kar petintrideset odstotkov svojega letnega proračuna, ob tem pa kohezijsko politiko izvaja preko naslednjih finančnih instrumentov (Mrak, 2004, str. 34-37):

1. **STRUKTURNI SKLADI** – štiri skladi v vseh državah članicah spodbujajo različne ekonomske in socialne faktorje konkurenčnosti, ki prispevajo k gospodarskemu razvoju regije. Poznamo štiri strukturne sklade:

- **Evropski sklad za regionalni razvoj (European Regional Development Fund – ERDF)** je največji sklad, njegov namen je pospeševati ekonomsko in socialno kohezijo med regijami, s pospeševanjem razvoja in prestrukturiranja v le-teh;
 - **Evropski socialni sklad (European Social Fund – ESF)** skrbi za mobilnost dela, za prekvalifikacijo delavcev, za svetovanje, razvoj in modernizacijo služb;
 - **Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF)** se deli na usmerjevalni in garancijski del. Skozi garancijski del se izvaja skupna kmetijska politika. Usmerjevalni del pa zajema predvsem krepitev in reorganizacijo kmetijstva;
 - **Finančni instrument za usmerjanje ribištva (Financial Instrument for Fisheries Guidance - FIFG)** je bil včasih sestavni del kmetijskega sklada, namenjen je pomoči pri prestrukturiranju in modernizaciji ribiškega sektorja ipd.
2. **KOHEZIJSKI SKLAD** – je poseben sklad, ki skrbi za financiranje projektov, namenjenih izboljšanju okolja ter razvoju prometne infrastrukture v državah članicah, katere BNP na prebivalca je manjši od 90 odstotkov povprečja EU. Kohezijski sklad daje prednost nacionalnim in nadnacionalnim projektom.
 3. **EVROPSKA INVESTICIJSKA BANKA – EIB** je finančna institucija, ki s posojili in z delnim financiranjem investicijskih projektov, globalnimi posojili, garancijami, delnim financiranjem tehnične pomoči in študijami za pripravo projektov spodbuja ekonomsko in socialno kohezijo ter trajnostni razvoj.
 4. **DRUGI FINANČNI INSTRUMENTI** – gre predvsem za Evropski investicijski sklad in EURATOM, ki spodbujata ekonomsko in socialno kohezijo.

Temeljna razlika med temi štirimi finančnimi instrumenti je, da Strukturni skladi in Kohezijski sklad delujejo po načelu solidarnosti in manj razvitim regijam oziroma državam nudijo nepovratna sredstva, medtem ko EIB in ostali finančni instrumenti nudijo pomoč zlasti v obliki ugodnih posojil. Bistveno je tudi, da sofinanciranje projektov iz dveh strukturnih skladov ni možno. Finančna pomoč pa se posreduje v naslednjih oblikah: delno financiranje operativnih programov, delno financiranje državnih pomoči, oblike individualnih podpor s soglasjem Evropske komisije in države članice, delno financiranje projektov ter podpora za tehnično pomoč in študije za pripravo izvedbe projektov (Wostner, 2005, str. 25).

2 POBUDE SKUPNOSTI KOT ELEMENT KOHEZIJSKE POLITIKE EU

Izkazalo se je, da za razreševanje določenih problemov prioritete Strukturnih skladov niso dovolj. Dopolnili so jih še s pobudami Skupnosti, Inovativnimi aktivnostmi in tehnično pomočjo. Pri pobudi Skupnosti gre za reševanje specifičnih problemov, ki se pojavijo v določenem okolju in vplivajo na življenje Skupnosti. Gre za skupek specifičnih instrumentov kohezijske politike, ki dopolnjujejo aktivnosti Skupnosti, njihov začetek izvajanja pa sega v leto 1986. Pobude Skupnosti rešujejo probleme, ki jih države članice ne zasledujejo v svojih razvojnih načrtih, vendar so pomembni z vidika celotne EU. Ti programi temeljijo na partnerstvu in čezmejnem sodelovanju. Za razliko od strateških dokumentov, ki so značilni za strukturne sklade (na primer Enotni programski dokument), v katerih so predstavljene nacionalne politike in razvojne strategije, morajo biti pri pobudah Skupnosti oblikovani skupni programski dokumenti več držav. Ti morajo biti pred oddajo Evropski komisiji pregledani in ustrezno usklajeni. Tudi izbor projektov poteka usklajeno, preko skupnih razpisov udeleženih držav.

2.1 RAZVOJ POBUD SKUPNOSTI

Kadar omenjamo pobude Skupnosti ne moremo mimo Evropske komisije. Le ta je politično neodvisna institucija, ki zastopa in podpira interese EU kot celote. Komisija ima t.i. "pravico pobude", kar pomeni, da je odgovorna za oblikovanje predlogov za novo evropsko zakonodajo, ki jo predstavi Parlamentu in Svetu. Ena glavnih nalog Komisije je tudi upravljanje in izvajanje politik, programov in proračuna EU. Primer programov, ki jih danes upravlja Komisija, so tako programi pobude Skupnosti INTERREG. Razvoj sega v leto 1984, ko so se sredstva ESRR začela črpati za t.i. Programe Skupnosti (Community Programmes) in Nacionalne programe v interesu Skupnosti (National Programmes of Community Interest). Nacionalni programi so nastali kot pobuda držav članic in so bili odobreni s strani Komisije, za namen oblikovanja nacionalnih shem pomoči oziroma oblikovanje programov za regije s specifičnimi problemi. Programi Skupnosti pa so se oblikovali na pobudo Evropske komisije in predstavljajo začetke današnjih pobud Skupnosti (Bachtler, 2004, str. 5).

V letu 1986 se je začelo uradno izvajanje programov v okviru pobud Skupnosti, in sicer z oblikovanjem dveh programov - STAR in VALOREN. Povod za to je bila širitev EU na Španijo in Portugalsko, ki je hkrati pomenila tudi povečanje regionalnih razlik. Programa sta bila usmerjena v izboljšanje telekomunikacijskih storitev in v razvoj energije v najbolj zapostavljenih regijah Skupnosti. Poleg že omenjenih programov STAR in VALOREN je v letu 1988 prišlo do razširitve na dva nova programa pobude Skupnosti. To sta bila

program RENAVAL, za preoblikovanje ladjedelnic in RESIDER, za preusmeritev območij z jeklarsko industrijo. V tem letu se je Skupnost tudi odločila, da naredi reformo Strukturnih skladov. Z oblikovanjem Enotne evropske listine (*Single European Act*) se je pričela oblikovati sodobna regionalna politika Evropske skupnosti. Šlo je za premik od dodeljevanja pomoči posameznim projektom k financiranju programov in zavezanosti k večji koordinaciji med aktivnostmi znotraj treh Strukturnih skladov (Seljak, 2006, str. 17).

POBUDE SKUPNOSTI V PROGRAMSKEM OBDOBJU 1988-1992

V novem programskem obdobju, leta 1989, se je Komisija odločila, da preoblikuje pobude Skupnosti. Poleg že obstoječih štirih pobud (STAR, VALOREN, RESIDER in RENAVAL), je oblikovala še 12 novih pobud. V tem programskem obdobju je bilo število pobud največje, potem se je število le-teh postopoma zmanjševalo. Do zmanjšanja je prišlo zaradi večje racionalizacije porabe sredstev, kajti revizije so ugotovile nenamensko porabo sredstev in slab nadzor EU nad porabo sredstev. V naslednji tabeli so predstavljene pobude skupnosti v tem programskem obdobju.

Tabela 1: Pobude Skupnosti v programskem obdobju 1988-1992

POBUDE SKUPNOSTI 1988-1992	
ENVIREG	Reševanje okoljskih problemov v regijah
EUROFORM	Razvoj novih poklicev, kvalifikacij in možnosti zaposlovanja
HORIZONT	Pomoč osebam s posebnimi potrebami in drugim neposrednim skupinam
INTERREG	Čezmejno sodelovanje
LEADER	Razvoj podeželskega gospodarstva
NOW	Spodbujanje enakih možnosti žensk (zaposlovanje, poklicno usposabljanje)
PRISMA	Priprava industrije v regijah na enotni trg
RECHAR	Program pomoči za preusmeritev premogovnih področij
REGEN	Energetska omrežja
REGIS	Razvoj najbolj oddaljenih regij
RENAVAL	Program pomoči za preusmeritev območij z ladjedelniško industrijo
RESIDER	Pomoč območjem z jeklarsko industrijo
STRIDE	Raziskovanje in razvoj
TELEMATIQUE	Program za izboljšanje telekomunikacijskih storitev (nadomestil je STAR)
VALOREN	Razvoj energije

Vir: Bachtler, 2004, str. 6.

POBUDE SKUPNOSTI V PROGRAMSKEM OBDOBJU 1993-1999

V programskem obdobju 1993-1999 je Komisija sprejela 13 različnih pobud Skupnosti, katerih namen pa je bil reševati najbolj pereče probleme tistega obdobja. Pobude v tem programskem obdobju so bile: INTERREG II, LEADER II, EMPLOYMENT, ADAPT, SME, REGIS, URBAN, RESIDER, KONVER, RETEX, TEXTILE INDUSTRIES, RECHAR, PESCA. Nekaj pobud je bilo novih, nekaj se jih je nadaljevalo, spet druge so prenehale. Znesek sredstev se je v primerjavi s prejšnjim programskim obdobjem več kot podvojil. Največji delež sredstev namenjen pobudam skupnosti pa je pripadel pobudi Skupnosti INTERREG II, šlo je za kar 22% vseh sredstev namenjenih pobudam Skupnosti (Reform of the Structural Funds, 2000, str. 18).

Kot sem že omenil je bila v tem obdobju največja pobuda INTERREG II. Delovala je na področju celotne skupnosti, saj je podpirala čezmejne programe tako na notranjih kot tudi zunanjih mejah Skupnosti. Gre za nadaljevanje pobude INTERREG, poleg tega pa tudi nadaljevanje nedokončanih aktivnosti pobude REGEN. Sama pobuda je bila razdeljena na tri sklope; na čezmejno sodelovanje (sklop A), energetske povezave (sklop B) in sodelovanje na področju regionalnega načrtovanja (sklop C) (Reform of the Structural Funds, 2000, str. 18).

Pobude NOW IN HORIZON so bile že v prejšnjem programskem obdobju namenjene razvoju in reševanju problemov človeških virov. V tekočem obdobju pa sta se pobudi razširili še na dve pobudi, in sicer YOUTHSTAR in INTEGRA. LEADER II je nadaljevanje pobude LEADER iz prejšnjega programskega obdobja, katere namen je bil razvoj podeželja. Tudi REGIS II je nadaljevanje pobude REGIS, ki je bila usmerjena v napredek najbolj oddaljenih območij (Reform of the Structural Funds, 2000, str. 18).

Zaradi velikih prestrukturiranj industrije v obravnavanem programskem obdobju in s tem povezanimi problemi, so bile oblikovane pobude TEXTILE IND. in RETEX za pomoč regijam, ki so močno usmerjene v tekstilno in oblačilno industrijo ter KONVER za področje reševanja problemov, nastalih zaradi zmanjšanja obrambne industrije. Nadaljevali sta se tudi pobudi RECHAR in RESIDER. Pobuda ADAPT je pokrivala celotno območje Skupnosti in je podpirala prilagajanje delovne sile na spremembe v industriji in informacijski družbi. Na področju spodbujanja konkurenčnosti malih in srednje velikih podjetij se je oblikovala še ena pobuda, imenovana SME. Poleg te so bile na novo oblikovane še tri: URBAN, PESCA in PEACE. Pobuda URBAN, ki je reševala probleme srednje velikih in velikih mest, pobuda PESCA pa je reševala probleme gospodarskega preoblikovanja področij, močno odvisnih od ribolova. Naknadno se je po zasedanju v Berlinu oblikovala nova pobuda, ki je bila oblikovana z namenom spodbujati postopek miru in utrditi mirno stanje na Severnem Irskem. Ta pobuda je bila znana pod imenom PEACE (Reform of the Structural Funds, 2000, str. 17).

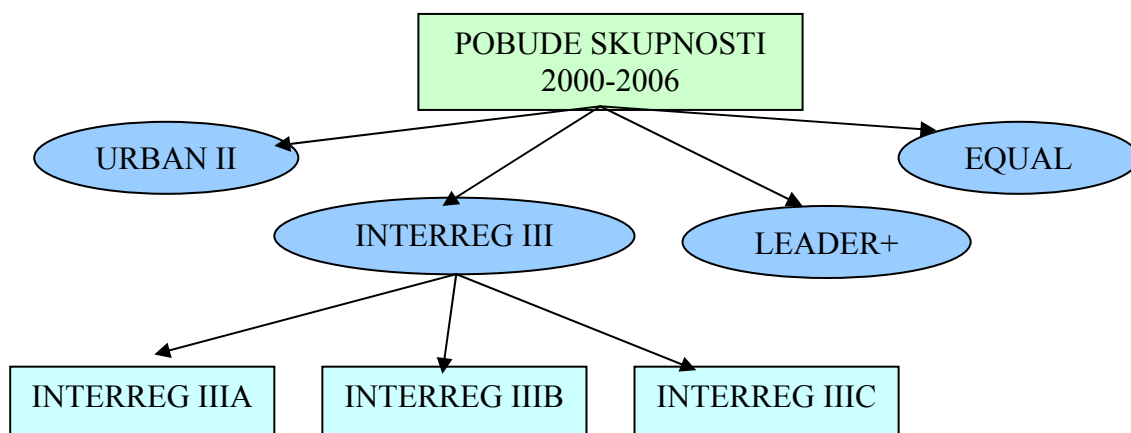
POBUDE SKUPNOSTI V PROGRAMSKEM OBDOBJU 2000-2006

Na prehodu v novo tisočletje je postalo jasno, da se obdobje nepretrganega povečevanja sredstev za regionalni razvoj Skupnosti počasi zaključuje. Do tega obdobja je Komisija skušala reševati številne specifične problematike Skupnosti preko najrazličnejših pobud, ki so bile vsebinsko zelo razdrobljene in geografsko preveč vezane na posamezna območja. Zaradi vsega tega je bil to administrativno zelo zahteven projekt in hkrati tudi finančno potraten, še posebej v primeru nadaljnje širitve EU.

V programskem obdobju 2000 – 2006 so štiri pobude Skupnosti, katerih vsebinske cilje v nasprotju s strukturnimi skladi postavlja komisija in ne država članica:

1. **INTERREG III**: Pobuda se financira iz ESRR in je namenjena spodbujanju skladnega in uravnoteženega razvoja evropskih regij. Aktivnosti so usmerjene na obmejna območja držav članic Evropske unije in na obmejna območja držav.
2. **LEADER+**: Pobuda se financira iz EKUJS in skuša uskladiti aktivnosti v podeželskih skupnostih in gospodarstvih, ki bi vodile v integriran razvoj. Poudarek je na medregionalnem in meddržavnem povezovanju.
3. **EQUAL**: Pobuda se financira iz ESS, ki se bori proti diskriminaciji na trgu dela. Namenjena je mednarodnemu sodelovanju na področju zagotavljanja enakih možnosti in dostopa do trga delovne sile.
4. **URBAN II**: Pobuda se prav tako kot INTERREG III financira iz ESRR in financira inovativne strategije v mestih in mestnih četrtih. Namenjena je prenovi urbanih območij. Spodbuja pilotske in inovativne akcijske programe v kriznih soseskah.

Slika 1: Pobude Skupnosti v programskem obdobju 2000-2006

Vir: Lastna zasnova.

3 RAZVOJ POBUDE INTERREG

Pobuda Skupnosti INTERREG je usmerjena na obmejna območja držav članic Evropske unije in na obmejna območja držav kandidatk, ki sodelujejo z državo članico preko Programa za čezmejno sodelovanje. Osnovni cilj pobude je povezovanje in sodelovanje sosednjih čezmejnih regij.

Sodelovanje "brez meja" je zapleten in le redko spontan proces. Pobuda po oblikovanju povezav med mejnimi regijami ni nujno politične narave, vendar lahko nastane zaradi različnih vsakodnevnih dejavnikov, kot so ekonomski interesi, nova delovna mesta, nakupovanje, investicije, ali pa gre preprosto za kulturne dejavnike, kot na primer skupna zgodovina ali skupni jezik. Prav tako lahko pobuda nastane na lokalni, regionalni ali nacionalni ravni.

Program skupnega trga je bil oblikovan z namenom, da bi pripomogli k izboljšanju vesplošne evropske konkurence. Ob tem je prevladovalo mnenje, da bi se lahko v mejnih regijah pojavili negativni učinki skupnega trga, kajti obrobna območja so bila vedno zapostavljena in so trpela zaradi večje brezposelnosti, premajhnega investiranja in nerazvitosti. Zato je bila upravičena bojazen, da bo Evropa "brez meja" škodljiva za priložnosti novih podjetij in zaposlovanje v obmejnih regijah. To se je predvsem nanašalo na takrat najrevnejše članice EU: Grčijo, Irsko, Portugalsko in Španijo. Vse to pa je bila osnova za oblikovanje nove pobude Skupnosti, katere cilj bi bil usmerjen na mejne regije. S tem je bila rojena pobuda Skupnosti INTERREG (Laffan, 2001, str. 26-27).

3.1 POBUDA SKUPNOSTI INTERREG (1990-1992)

V letu 1989 je Evropska komisija prvič odobrila pomoč za 14 čezmejnih pilotnih projektov, ki so se financirali iz Kohezijskega sklada. Prav ti pilotni projekti so predstavljali osnovo, na kateri je leta 1990 Komisija oblikovala pobudo Skupnosti INTERREG. Kasneje so jo razširili še s pobudo REGEN.

Glavni cilji, predstavljeni v navodilih Komisije, so bili (Laffan, 2001, str. 29):

- pomoč zunanjim in notranjim mejnim območjem Skupnosti pri reševanju specifičnih razvojnih problemov, ki nastajajo zaradi njihove izoliranosti od nacionalnih ekonomij in zaradi delovanja EU;
- spodbujanje in razvoj mrežnega sodelovanja znotraj meja in povezovanje te mreže s skupno mrežo Skupnosti, z namenom oblikovanja skupnega trga;
- pomoč pri prilagajanju novih zunanjih mejnih območij na njihovo novo vlogo kot mejnih območij skupnega trga.

Pomoč Skupnosti ni bila nujno dodeljena ločeno posameznim državam, ampak se je lahko locirala na specifične čezmejne strukture, kot na primer na evroregijo med Belgijo, Nizozemsko, Nemčijo, Luksemburgom in Francijo. Vse to je naredilo pobudo veliko bolj privlačno (Structural Policies and European Territory, 2002, str. 7).

3.2 POBUDA SKUPNOSTI INTERREG II (1993-1999)

Pobuda Skupnosti INTERREG II je pomenila nadaljevanje in razširitev obsega delovanja pobud INTERREG in REGEN iz prejšnjega programskega obdobja. Šlo je pravzaprav za identične smernice tistim iz leta 1990, toda v tem programskem obdobju se je pojavila bistvena novost, saj se je pobuda INTERREG razdelila na tri sklope (Taylor, 2004, str. 11):

1. **Sklop A:** Ta sklop je bil omejen zgolj na čezmejno sodelovanje (Cross-border Cooperation). Predstavljal je razširitev pobude, saj je vključeval veliko večje število Operativnih programov. Vključevali so notranje, zunanje kopenske in morske meje EU. Cilj teh programov je bil pomagati mejnim območjem pri premagovanju posebnih razvojnih problemov in spodbujati razvoj mrežnega sodelovanja.
2. **Sklop B:** Namenjen je zaključnim aktivnostim na področju energetskega mreženja in je predstavljal nadaljevanje pobude Skupnosti REGEN.
3. **Sklop C:** Predstavljal je skupni program za reševanje problemov na treh velikih področjih: splošno transnacionalno sodelovanje, aktivnosti za zmanjševanje poplav in preventive pred sušo. Pripomogel naj bi tudi k razvoju prostorskega planiranja za večje skupine geografskih območij po vsej Skupnosti.

Komisija je v tem programskem obdobju za vse tri sklope pobude INTERREG II skupno namenila kar 3,563 milijarde evrov. V finančnem pogledu je pobuda INTERREG postala največja pobuda Skupnosti, v okviru katere se je oblikovalo kar 59 Operativnih programov. Sredstva za čezmejno sodelovanje so se v primerjavi s prejšnjim obdobjem več kot podvojila – iz 1,082 milijarde evrov na 2,6 milijarde evrov. Ob tem je največji finančni delež pripadal sklopu A, čezmejnemu sodelovanju (Communication from the Commission to the Member States, 2000, str. 2).

Poleg vseh pozitivnih stvari, ki jih je prinesla pobuda Skupnosti INTERREG II, je seveda prihajalo tudi do pomanjkljivosti na tem področju. Kot velika slabost se je izkazalo pomanjkanje izkušenj na področju čezmejnega sodelovanja, centraliziranost administrativnih teles in pomanjkanje zaupanja. Komisija se je v svojih ocenah tega zavedala in seveda za naslednje programske obdobje pripravljala boljše rešitve.

3.3 POBUDA SKUPNOSTI INTERREG III (2000-2006)

Tretje programsko obdobje pobude INTERREG pomeni nadaljevanje reševanja problemov izoliranosti zapostavljenih mejnih območij. Gre tudi za nadaljevanje in hkrati okrepitev bistvenih ciljev iz prejšnjih programskih obdobj. Eden glavnih ciljev pobude INTERREG III naj bi bil, da bi dosegli dejansko čezmejno partnerstvo. Preostali cilji pa so utrditi ekonomsko in socialno kohezijo v EU s spodbujanjem čezmejnega, transnacionalnega in medregionalnega sodelovanja ter zagotoviti uravnotežen razvoj celotnega območja EU. Sredstva za to pobudo so se zelo povečala v primerjavi s prejšnjim programskim obdobjem in znašajo kar 5,045 milijarde evrov. Poleg tega so se oblikovali številni novi programi sredi programskega obdobja, ki so bili posledica širitve EU na nove države članice. Program se je preoblikoval tako vsebinsko kot tudi finančno. Prišlo je do večje racionalnosti pri porabi denarja Skupnosti, posledično pa tudi do krčenja pobud Skupnosti, saj se je skupno število pobud zmanjšalo na štiri (INTERREG III, LEADER II, URBAN, EQUAL). Pobudi INTERREG III je namenjena skoraj polovica razpoložljivih sredstev.

V tem programskem obdobju se je pobuda Skupnosti INTERREG III na podlagi izkušenj iz prejšnjega obdobja razdelila na tri različne sklope (Communication from the Commission to the Member States, 2000, str. 4-6):

1. **Sklop A:** Namenjen je razvijanju čezmejnega sodelovanja, katerega osnovni cilji so: promocija urbanih, ruralnih in obalnih področij, krepitev podjetništva, adaptacija delovnega trga in podpora socialnemu področju, razvoj človeških virov, podpora izobraževalnemu področju ter področju kulture in zdravstva, promocija zaščite okolja, učinkovita raba energije, podpora telekomunikacijam, izboljšanje sodelovanja sodnega in administrativnega področja in varnosti na mejah ter gradnja človeških in institucionalnih kapacitet za čezmejno sodelovanje. Temu čezmejnemu sodelovanju (Cross-border Co-operation) je namenjen največji delež finančnih virov.
2. **Sklop B:** Ta sklop je namenjen transnacionalnemu sodelovanju (Transnational Co-Operation) celotne Skupnosti. Sklop izhaja iz izkušenj pobude INTERREG IIC.
3. **Sklop C:** Namenjen je izboljšanju politik in tehnik regionalnega razvoja na podlagi medregionalnega sodelovanja. Vzpodbuja sodelovanje med lokalnimi, regionalnimi in nacionalnimi avtoritetami, v smislu promocije širšega evropskega integracijskega in trajnostnega ter uravnoteženega razvoja (Interregional Co-operation).

PROGRAMI POBUDE SKUPNOSTI INTERREG IIIA

V sklopu A se nahajajo programi, ki so si v številnih pogledih zelo različni. Sklop A v tem obdobju pokriva tudi več meja, vendar se je število programov zmanjšalo. Število programov se je z 59 v prejšnjem programskem obdobju zmanjšalo na zdajšnjih 53. V okviru kopenske meje poteka 39 programov, v okviru morske pa 14. Do zmanjšanja je prišlo zaradi manjšega cepljenja programov vzdolž nekaterih nacionalnih mej. Poleg tega so INTERREG IIIA programi v veliki meri zaznamovani z geografskimi, nacionalnimi, institucionalnimi in teritorialnimi strukturami. Glede na geografsko-politični kontekst meja je mogoče programe deliti v štiri skupine (Taylor, 2004, str. 14-24):

1. Programi na notranjih mejah EU:

Ti programi (24 programov) so nastali zaradi določenih značilnosti, ki otežujejo sodelovanje znotraj Skupnosti. Gre za fizične ovire (morske meje, visoko gorovje, pomanjkljiva infrastruktura ipd.), politične ovire in kulturne ovire.

2. Programi na zunanjih mejah EU s sosedskimi državami:

Gre za šest programov, ki združujejo države članice EU in sosedske države Švico, Norveško in Liechtenstein.

3. Programi na zunanjih mejah EU z novimi državami članicami:

Šlo je za 12 programov, ki so se na eni strani meje izvajali v okviru pobude Skupnosti INTERREG, na drugi strani meje pa so se izvajali paralelni programi PHARE CBC40 z drugačnimi roki, pravili in politiko izvajanja. Po zadnji širitvi EU maja 2004 so ti programi postali programi na notranjih mejah EU, kamor spadata tudi Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006 ter Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Italija-Slovenija 2000-2006.

4. Programi na zunanjih mejah EU s tretjimi državami:

11 programov vključuje regije na zunanjih mejah EU, vključno s tistimi, ki mejijo na Balkan, Bolgarijo, Maroko in Rusijo.

Slovenija je pričela z izvajanjem čezmejnih sosedskih programov v letu 2004, ko je postala članica EU. Naša država trenutno izvaja tri programe pobude Skupnosti INTERREG IIIA:

- Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006;
- Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Italija-Slovenija 2000-2006;
- Sosedski program Slovenija-Madžarska-Hrvaška 2004-2006.

Sosedska programa z Avstrijo in Italijo sta se do konca leta 2003 izvajala na slovenski strani v okviru programa predpristopne pomoči PHARE CBC. Zaradi širitve EU je prišlo

do precejšnjih sprememb v okviru izvajanja programov INTERREG IIIA. Programi na zunanjih mejah, so postali notranji programi. Oblikoval se je nov notranji program in 9 novih čezmejnih Sosedskih programov. Prišlo je tudi do povečanja finančnih sredstev.

PROGRAMI POBUDE SKUPNOSTI INTERREG IIIB

Programi v okviru te pobude pomenijo v nekem smislu nadaljevanje pobude INTERREG IIC. Zaključili so se programi, ki so bili vzpostavljeni na področju emigracij, kot posledica poplav in programi za preprečevanje suše. Nadaljujejo pa se programi, ki zadevajo transnacionalno sodelovanje z dodatnim vključevanjem transnacionalnih programov najbolj oddaljenih območij (Karibi in Réunion). Poleg tega je za vse programe znotraj tega sklopa oblikovan skupni programski dokument, pobuda pa vključuje 13 skupin regij oziroma programov: Zahodno Sredozemlje, Jugozahodna Evropa, Območje Alp, Severozahodna Evropa, Območje Atlantika, Severno morje, Baltsko morje, Severni rob (Northern Periphery), CADSES (Central Europe, Adriatic, Danube and South-East Europe), Archimed (Grčija, Sicilija, Kalabrija, Apulija in Basilicata), Območje Azorov - Kanarskih otokov in Madeira, Območje Karibov (Guadalupe, Guyana in Maritnique), Območje Indijskega oceana – Réunion (Structural Policies and European Territory, 2002, str. 8).

Slovenija v okviru tega dela pobude Skupnosti sodeluje v dveh programih oziroma območjih (Interni dokumenti SVLR, 2005):

- **OBMOČJE ALP:** v programu lahko sodelujejo partnerji iz Avstrije, Francije, Nemčije, Italije, Slovenije, Švice in Liechtensteina. V Sloveniji so do sredstev upravičeni partnerji iz območja celotne države;
- **CADES:** območje poleg Slovenije vključuje še Albanijo, Avstrijo, Bolgarijo, Bosno in Hercegovino, Češko, Črno Goro, Grčijo, Hrvaško, Italijo, Srbijo, Madžarsko, Makedonijo, Moldavijo, Nemčijo, Poljsko, Romunijo, Slovaško, Ukrajino.

PROGRAMI POBUDE SKUPNOSTI INTERREG IIIC

Gre za novost v tem programskem obdobju, saj pobuda ne pomeni nadaljevanja aktivnosti iz obdobja 1993-1999. Programi podpirajo sodelovanje med partnerji po vsej Evropi, gre za pomoč pri oblikovanju bolj učinkovitih politik regionalnega razvoja preko pretoka informacij, izmenjave izkušenj in oblikovanja struktur sodelovanja med regijami. Ta sklop obsega zgolj šest odstotkov sredstev, namenjenih za INTERREG pobudo. V okviru tega sklopa so se oblikovali štirje programi, ki so ločeni geografsko in ne tematsko, gre le za en velik program, ki ima zaradi lažjega administrativnega upravljanja (postopka razpisovanja

sredstev in financiranja) geografsko ločene izvajalske strukture. Tako se sklop C deli na štiri cone: Sever, Jug, Vzhod in Zahod.

Do sofinanciranja iz sredstev ESRR so upravičene le regije EU, medtem ko morajo "zunanji partnerji" zagotoviti financiranje iz drugih virov. Vseeno pa je zanimivost tega sklopa v tem, da je za razliko od drugih dveh sklopov do sredstev ESRR upravičen celoten teritorij EU. Slovenija sodeluje v programu INTERREG IIIC preko cone Vzhod od oktobra 2002, ko je podpisala izjavo o zavezi. Do sodelovanja v programu je upravičeno celotno območje Slovenije (Seljak, 2006, str. 43).

USPEŠNOST POBUDE SKUPNOSTI INTERREG III

Vse ocene uspešnosti pobude Skupnosti INTERREG III so nekako le delne, saj je težko vrednotiti programe, ki se še izvajajo. Dejstvo pa je, da je ta pobuda zelo napredovala tako v vsebinskem, finančnem kot tudi izvedbenem delu.

Evropsko računsko sodišče je v letu 2004 za pobudo Skupnosti INTERREG III ugotovilo, da (INTERREG III - Court of Auditors, 2004, str. 1):

- predlagani cilji v programskih dokumentih nimajo specifičnih ciljev, kar posledično pomeni, da ciljev in napredka ni možno oceniti;
- zamuja sprejetje programskih dokumentov s strani Evropske komisije, zaradi česar obstaja bojazen, da razpoložljiva sredstva ne bodo pravočasno izčrpana.

Poleg ugotovitev Evropskega računskega sodišča, določene pomanjkljivosti ugotovila tudi Evropska komisija (Seljak, 2006, str. 48):

- absorpcijska sposobnost in s tem povezana uspešnost črpanja;
- prekrivanje programskih obdobj 1993-1999 ter 2000-2006;
- zanemarjajo se pravni problemi in institucionalna kompleksnost izvajanja programov;
- zanemarljiva časovna potreba za institucionalno učenje in mednarodna pogajanja;
- zanemarljiva različnost nacionalnih delitev sredstev in stopenj sofinanciranja.

Pobuda INTERREG III ima seveda posamezne probleme, toda pri tem gre za več kot samo za podeljevanje finančnih sredstev. Gre za spodbujanje sodelovanja med regijami v različnih državah znotraj EU in s sosednjimi državami, za zблиževanje narodov, ki so jim takšne ali drugačne ovire preprečevale večje stike in povezovanje.

4 SOSEDSKI PROGRAM SLOVENIJA-AVSTRIJA (2000-2006)

Od leta 1989 je skupni cilj pobude INTERREG zagotoviti, da državne meje ne bi bile več ovira za doseganje skladnega razvoja. Zagotovo lahko uvrstimo 90% Slovenije v območje čezmejnih vplivov. Ta položaj narekuje Sloveniji večjo orientiranost v čezmejno sodelovanje med obmejnimi regijami. Sodelovanje Slovenije s čezmejnimi regijami v Avstriji, Italiji, na Madžarskem in na Hrvaškem, omogoča obmejnimi regijam v Sloveniji učinkovitejše odpravljanje razvojnih ovir. Leta 1995 je bila pobuda INTERREG dopolnjena s programi čezmejnega sodelovanja PHARE z namenom, da bi se čezmejno sodelovanje razširilo na zunanje meje Evropske unije. Avstrija in Slovenija sta sodelovali v programih čezmejnega sodelovanja PHARE INTERREG IIA (1995-1999 ter 2000-2004), kar je prispevalo k izboljšanju in okrepitvi čezmejnega sodelovanja v obmejnih območjih, medtem ko je programsko obdobje (2000-2006) zaradi širitve EU predstavljalo veliko večji izziv.

V svoji diplomski nalogi sem se odločil za študijo primera, in sicer bom primerjal Sosedski program Slovenija-Avstrija (2000-2006) s trenutnim programskim obdobjem, kakšna je bila uspešnost Sosedskega programa v prejšnjem obdobju ter kako so bile upoštevane pridobljene izkušnje pri pripravi programa za obdobje 2007-2013.

Prav različne izkušnje, ki jih je Slovenija pridobila z izvajanjem programov v okviru omenjene pobude, lahko razkrijejo marsikatero zanimivost, povezane z razvojem čezmejnega sodelovanja. Namen poglavja je pregledati razlike in podobnosti programa skozi dve programski obdobji v delih, kjer je to mogoče. S študijo primerov sem preučil sposobnost prenosa izkušenj programov v naslednja programska obdobja. Predvsem me zanima struktura programov v smislu upravičenega območja programa, prednostnih nalog programa ter razvoja procesa upravljanja in odločanja.

4.1 PHARE PROGRAM

Program PHARE (Poland and Hungary Action of Restructuring of the Economy) je bil ustanovljen leta 1989. Sprva je bil namenjen za pomoč poljskemu in madžarskemu gospodarstvu, vendar se je kasneje program razširil na podporo nekdanjim komunističnim državam srednje in vzhodne Evrope. S tem je postal osrednji program predpristopne pomoči, katere osnovni namen je bil posodobitev administrativne usposobljenosti držav članic za učinkovito izvajanje evropske zakonodaje. Poleg tega pa je namenjal znatna sredstva podpore najbolj potrebnim investicijam na področju ekonomske in socialne kohezije. Predstavljal je uvajanje v koriščenje sredstev iz strukturnih skladov Evropske

unije. PHARE program se je glede na namen delil na več programov, bistvena pa sta dva: PHARE NP (nacionalni programi) in PHARE CBC (čezmejni programi). V okviru celotnega programa je Slovenija od leta 1992 pa do leta 2003 prejela skupno 7,7 milijarde slovenskih tolarjev (339 milijonov evrov).

PHARE zagotavlja podporo v obliki nepovratne finančne pomoči in ima dva poglobljena cilja. Prvi cilj je izgradnja institucij, ki bodo skrbele za uveljavljanje pravnega reda. Tu imajo najpomembnejšo vlogo tako imenovani "twinning projekti" oz. projekti medinstitucionalnega sodelovanja, kar pomeni, da bo EU iz programa Phare financirala državne uradnike iz držav članic, ki s svojim znanjem in izkušnjami sodelujejo v državah kandidatkah kot dolgoročni predpristopni svetovalci. Drugi cilj Phare programa so bila vlaganja, katerih namen je bil prilagajanje javnega in zasebnega sektorja na pravila EU.

Slovenija je postala upravičena do pomoči iz programa PHARE leta 1992, pomoč Sloveniji iz tega programa pa delimo na tri faze (Pregled projektov čezmejnega sodelovanja Slovenije v obdobju 2000-2004, 2005, str. 3):

- **1992-1995 (tranzicijsko obdobje)**

Sredstva programa so bila usmerjena v področje privatizacije in prestrukturiranja gospodarstva, javnih financ in bančništva, okolja, energetike in kmetijstva ter v področja izobraževanja, znanosti in tehnologije.

- **1996-1999 (predpristopno obdobje)**

Pomoč je temeljila na prevzemanju pravnega reda EU ter obveznosti bodočega članstva v EU, na razvoju medevropskih povezav ter gospodarskih in družbenih reformah.

- **2000-2003 (pristopno obdobje)**

Pomoč je bila namenjena zlasti podpori pri izvajanju aktivnosti opredeljenih v Pristopnem partnerstvu.

PHARE CBC 2000-2003

Z letom 2000 je Slovenija vstopila v t.i. pristopno obdobje, v katerem je bil še večji poudarek na uravnoteženem regionalnem razvoju. V Sloveniji lahko v območje čezmejnih vplivov uvrstimo kar 90 odstotkov državnega ozemlja, to pa tudi narekuje Sloveniji večjo orientiranost v čezmejno sodelovanje z obmejnimi regijami Avstrije, Italije, Madžarske, danes pa tudi Hrvaške. V ospredje so stopili projekti, ki so usmerjeni na področje trajnostnega razvoja, gospodarskega sodelovanja, razvoja človeških virov, predvsem pa izstopa potreba po sodelovanju na področju turizma, naravnih virov ter na področju kulture in človeških virov v okviru malih projektov. Program PHARE CBC je deloval v okviru donacijskih shem, ki so podpirali večje infrastrukturne projekte in sklada za male projekte. Cilj tega sklada je bil spodbuditi trajnejše povezave med lokalnimi in regionalnimi

dejavniki, v specifičnem obmejnem območju z Avstrijo ter jim nuditi podporo pri razvijanju sposobnosti za snovanje in izvedbo skupnih projektov.

V programskem obdobju 2000-2006 so morale države prvič pripraviti Skupni programski dokument (Joint Programming Document) za oba programa čezmejnega sodelovanja - INTERREG IIIA in PHARE CBC. Oblikovati so morali takšen dokument, ki bo z manjšimi spremembami uporaben tudi po prenehanju programa PHARE CBC, ko je za obe strani stopil v veljavo program pobude Skupnosti INTERREG IIIA. Programa z Avstrijo in Italijo sta se do konca leta 2003 izvajala na slovenski strani preko programa predpristopne pomoči PHARE CBC. Sosedski program (Neighbourhood Programme) pa je nov program, kar pomeni, da se izvaja šele od sredine programskega obdobja dalje, torej, od leta 2004. Slovenija se v tem obdobju vključuje kot enakovreden član v vse bilateralne organe (Skupni upravni odbor, Skupni nadzorni odbor, Skupni tehnični sekretariat). Ustanovljene so bile tudi potrebne institucije za učinkovito izvajanje programov PHARE, in sicer nacionalni koordinator pomoči, nacionalni sklad ter osrednja finančna in pogodbeno enota (Communication from the Commission (2003) 393, 1. julij 2003, str. 15).

NACIONALNI KOORDINATOR POMOČI (National Aid Coordinator – NAC) je odgovoren za načrtovanje in izvajanje programov pomoči ter nadzor porabe sredstev v državi prejemnici pomoči. To nalogo je v Sloveniji opravljal minister, pristojen za evropske zadeve.

NACIONALNI SKLAD (National Fund – NF) upravlja dodeljena sredstva. Je torej osrednji finančni organ, prek katerega se finančna sredstva Evropske unije usmerjajo v partnersko državo. Deluje v okviru Ministrstva za finance.

CENTRALNA FINANČNA IN POGODBENA ENOTA (Central Financing and Contracting Unit – CFCU) deluje v okviru Ministrstva za finance. Naloga CFPE je izvajanje razpisov in sklepanje pogodb z izvajalci.

Preostale organe upravljanja, ki so bili skupni tako programu PHARE CBC, kot tudi INTERREG IIIA, bom podrobneje opisal kasneje v samostojnem poglavju.

Za program čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Avstrijo za leto 2000 so bila združena sredstva dveh let. Za njegovo izvajanje je bilo namenjeno 5 mio evrov, kar pomeni 2,5 mio evrov na leto. V letu 2002 in 2003 je Evropska komisija namenila dodatnih 2,5 mio evrov letno. V obdobju 2000-2003 je bilo za projekte čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Avstrijo namenjenih skupaj 10.869.594,55 evrov, od tega za projekte donacijskih shem: 8.615.255,25 evrov ali 79,3% in za projekte v okviru Sklada za male projekte 2.254.339,30 evrov ali 20,7% vseh sredstev. Neporabljen sredstva pred letom 2000 so se prenesla v obdobje 2000-2003. Vendar tudi v tem obdobju niso porabili

vsa predvidena sredstva, saj se vsi projekti niso zaključili do vstopa Slovenije v EU. Denar programa PHARE se je porabil v celoti, saj poraba ni bila časovno vezana, tako kot pri drugih programih (Pregled projektov čezmejnega sodelovanja Slovenije v obdobju 2000-2004, 2005, str. 50).

USPEŠNOST PROGRAMA PHARE CBC 2000-2003

V okviru razpisov donacijskih shem, kakor tudi v okviru projektov sofinanciranih iz Sklada za male projekte izhaja dokaj tesno sodelovanje med razvojnimi partnerji. K temu je pomembno prispeval Skupni programski dokument. Čezmejni vpliv je jasno viden pri storitvah, manj viden pa pri nekaterih infrastrukturnih projektih. Vzpostavljeni infrastrukturni projekti so postavili temelje regionalni razvojni infrastrukturi in na tak način pripomogli k večji konkurenčnosti regije. Donacijske sheme pa tudi pomembno prispevajo tudi k uresničevanju strateških dokumentov na nivoju EU, predvsem k uresničevanju ciljev Lizbonske strategije, evropske strategije zaposlovanja ipd. Toda kljub prispevku, ki ga prinašajo projekti čezmejnega sodelovanja, predvsem donacijske sheme, je njihova vključenost premalo vidna in njihov pomen premalo prepoznan v slovenskih strateških dokumentih in nacionalnih politikah, kajti pojavil se je problem nadaljnega financiranja po končanem projektu (Pregled projektov čezmejnega sodelovanja Slovenije v obdobju 2000-2004, 2005, str. 155).

V izvajanje projektov je vključena široka paleta različnih izvajalskih organizacij: lokalne skupnosti, regionalne razvojne agencije, lokalni podjetniški centri, javni zdravstveni zavodi, izobraževalne institucije, lokalne turistične organizacije, nevladni sektor (društva, narodne manjšine), univerza, pa tudi podjetja. Zaradi relativno majhnega števila razvojnih institucij bi bilo smiselno večje in boljše povezovanje med njimi, pa tudi jasnejša razmejitev pristojnosti. Za večino projektov, tako tistih iz donacijskih shem, kakor tudi tistih iz Sklada za male projekte, lahko trdimo, da so rezultati vsaj deloma trajni (usposobljeni udeleženci, vzpostavljeno trajno sodelovanje med projektnimi partnerji in priprava novih projektnih predlogov, poslovno sodelovanje, vzpostavljena infrastruktura). Vzpostavljena infrastruktura bo imela največji vpliv na razvoj: podjetništva, turizma, ohranjanja naravne in kulturne dediščine, varovanja okolja (Pregled projektov čezmejnega sodelovanja Slovenije v obdobju 2000-2004, 2005, str. 156).

Projekti Sklada za male projekte so usmerjeni k reševanju specifičnih potreb posameznih lokalnih okolij oziroma posameznih ciljnih skupin. Zato na prvi pogled bistveno ne prispevajo k razvoju regije. Njihov prispevek k razvoju regije je dvig usposobljenosti kadrov, poznavanje programov EU, povezovanje javnih in zasebnih sredstev za izvedbo aktivnosti, povezovanje različnih izvajalcev in programov na obeh straneh meje, razvoj inovativnih izdelkov in storitev, dvig konkurenčnosti izvajalskih institucij. Problem se je kazal tudi v dolgotrajnosti postopkov od podpisa Finančnega memorandoma, pa do

podpisa pogodb. To je povzročalo predvsem pritiske na izvajalce, ki morajo projekte izvesti v skrajšanem času. Vsi prijavitelji so se srečevali tudi s preveliko administracijo, časovno omejenostjo projektov in z veliko zahtevnostjo poročanja (Pregled projektov čezmejnega sodelovanja Slovenije v obdobju 2000-2004, 2005, str. 156).

4.2 PROGRAMSKO OBMOČJE IN MEJE

Avstrijsko-slovensko obmejno območje v obdobju 2000-2006 vključuje območja na ravni NUTS III klasifikacije. Na Avstrijski strani upravičeno območje zajema okraje Vzhodna Štajerska, Zahodna Štajerska, Južna Štajerska, Spodnja Koroška ter Celovec-Beljak na slovenski strani pa regije Podravska, Pomursko, Savinjsko, Gorenjsko in Koroško statistično regijo in občino Kamnik, ki je v programu PHARE CBC ni bilo. Območji Gradec in Zgornja Koroška sta vključeni v aktivnosti načrtovanja programa. Leta 1998 je imelo celotno programsko območje več kot 2,3 milijona prebivalstva, od katerih je manj kot milijon Slovencev. To območje, ki meri okoli 25.670 km², deli 330 km dolga meja. Na avstrijski strani kar 95,5 % skupne meje s Slovenijo poteka v južnem delu dežel Štajerske in Koroške, medtem ko preostanek meje poteka vzdolž dežele Gradiščanska. Ta dežela je zaradi administrativnih razlogov in predvsem zaradi trilateralnih vidikov vključena v madžarski program (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 61).

4.3 CILJI PROGRAMA IN STRATEGIJA RAZVOJA

Skupni cilj bo v programskem obdobju razviti gospodarsko, družbeno in duhovno povezano obmejno območje. To pomeni, da se mora program v strateškem smislu osredotočiti na tista področja čezmejnih potencialov in sodelovanja, ki bodisi najbolj pospešujejo povezovanje ali pa so najbolj prizadeta zaradi njega. Vizija te strategije vključuje tudi reševanje posebnih razvojnih problemov, ki nastajajo v državnem gospodarstvu zaradi obrobne položaja in osamitve. V strateškem smislu se je potrebno zavedati, da je cilj odpraviti ali znatno zmanjšati omenjene grožnje in tveganja, do katerih bo prišlo zaradi vse pogostejšega povezovanja. V ta namen so lahko zgoraj omenjeni cilji izvedeni samo prek celostnega programa, ki temelji na konceptu, kar pomeni, da bodo nekatera med seboj tesno povezana področja kot so podjetja, človeški viri, infrastruktura in regionalni razvoj usklajena s skupnim ciljem, prav tako pa se bodo začele aktivnosti za usklajen razvoj. Glavni izziv procesa INTERREG IIIA je pomoč pri usmerjanju gospodarske in institucionalne aktivnosti tako, da se bo gospodarstvo lažje spopadalo s posledicami pridružitve, in da bo sposobno izkoristiti priložnosti, ki jih le-ta prinaša. Prav tako strategije in ukrepi temeljijo na skupnem pogledu na razvojne perspektive (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 62-64).

PREDNOSTNE NALOGE IN UKREPI

Tabela 2: INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija 2000-2006 – Prednostne naloge in ukrepi

GOSPODARSKO SODELOVANJE	ČLOVEŠKI VIRI IN REGIONALNO SODELOVANJE	TRAJNOSTNI PROSTORSKI RAZVOJ	POSEBNA PODPORA OBMEJNIM OBMOČJEM
PI/U1: Gospodarski razvoj	P2/U1: Razvoj človeških virov	P3/U1: Prostorski razvoj, promet	P4/U1: Podpora obmejnim območjem
P1/U2: Turizem	P2/U2: Regionalno sodelovanje	P3/U2: Trajnostni prostorski in okoljski razvoj	
P1/U3: Razvoj podeželja	P2/U3: Sodelovanje na področju izobraževanja in kulture	P3/U3: Upravljanje okolja in energije	
TEHNIČNA POMOČ			

Vir: Program pobude skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija, 2005, str. 75.

V letu 2000 je Komisija izdala smernice za oblikovanje programov pobude Skupnosti INTERREG III, v katerih je navedla prednostne naloge na področju razvoja, upravljanja in vrednotenja programov v okviru te pobude. Programi so morali biti oblikovani na podlagi skupne strategije, skupnih prednostnih nalog in morali so zagotavljati skupno implementacijo programa. V programskem obdobju 1993-1999 so programi imeli najmanj pet prednostnih nalog oziroma podprogramov, znotraj katerih so se nahajali številni ukrepi, ki pa pogosto zaradi nejasnosti in prevelike ambicioznosti niso dosegli zastavljenih ciljev. V tem programskem obdobju je zato prišlo do zmanjšanja števila prednostnih nalog in ukrepov. Najpomembnejši kriterij pri določanju prednostnih nalog za obdobje 2004-2006 je bil dopolniti prednostne naloge, ki v obdobju 2000-2003 niso bile deležne dovolj pozornosti. Tako je v obdobju 2004-2006 posebna pozornost namenjena ukrepom Turizem, Regionalno sodelovanje ter Trajnostni prostorski in okoljski razvoj. Ker je Slovenija opredeljena kot območje Cilja 1, je upravičena do 75 % sofinanciranja projektov s strani Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR). Program PHARE CBC je vseboval samo prve tri prednostne naloge, razvoj obmejnih področij se je pridružil programu šele ob prehodu na INTERREG IIIA program. Štiri prednostne naloge in deset ukrepov je predstavljenih v Tabeli 2. Poleg prednostnih nalog pa je Komisija uvedla novo postavko imenovano tehnična pomoč, ki v bistvu pomeni peto prednostno nalogo. Torej, vsak program mora 5-7% sredstev proračuna, namenjenega za izvajanje določenega programa, nameniti za posebno prednostno nalogo, imenovano tehnična pomoč (Program pobude skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija, 2005, str. 73-75).

PRIPRAVA OPERATIVNEGA PROGRAMA POBUDE SKUPNOSTI

V programskem obdobju 1993–1999 je bil glavni poudarek na nadaljnjem razvoju skupnih projektov in procesu vzpostavljanja čezmejnih stikov in struktur. Program se osredotoča na izgradnjo strategij za skupni prihodnji razvoj avstrijsko-slovenskega obmejnega območja, kakor je določeno v Programu pobude Skupnosti Slovenija-Avstrija. Šlo je za nadaljevanje vzpostavljenih povezav iz prejšnjega programskega obdobja, s poudarkom na intenzivnejšem medsebojnem sodelovanju. Glavna izhodišča, ki so bila uporabljena za razvoj strategij, so (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 64):

- družbeno-gospodarska analiza in SWOT analiza avstrijsko-slovenskega obmejnega območja;
- državni programi in strategije na obeh straneh meje;
- izkušnje iz Programa čezmejnega sodelovanja PHARE-INTERREG 1995-1999 in 2000-2003;
- smernice INTERREG III;
- ugotovitve razprav programskih teles, pristojnih organov, izvedencev in ključnih oseb na regionalni ravni.

Pri oblikovanju Skupnega programskega dokumenta sta se obe državi zavedali, da je potrebno pripraviti tak dokument, ki ga bo brez težav spremeniti v program pobude Skupnosti. Priporočilo Komisije pri tem je bilo, da se v dokumentu omenijo le najtemeljitejše spremembe, predvsem kar zadeva strukturo in postopek upravljanja skupnega programa in njegovega izvajanja. Temeljni cilj prejšnjega programskega obdobja je bil razviti prve "skupne" projekte in vzpostaviti čezmejne stike, medtem ko je programski cilj tega obdobja razviti ekonomsko, socialno in miselno povezano obmejno območje. Slovenija je tako v letih 2004-2006 skušala uresničiti nekatere ukrepe, ki niso bili v zadostni meri izkoriščeni v prejšnjih letih. To je bilo predvsem na področju turizma, regionalnega sodelovanja ter prostorskega in okoljskega razvoja (Hummelbrunner, 2003, str. 15-16).

4.4 UPRAVLJANJE IN ODLOČANJE

Za delovanje sosedskega programa so seveda nujne tudi ustrezne in učinkovite strukture upravljanja. Partnerji na avstrijski in slovenski strani so se o strukturah izvajanja dogovorili v Sporazumu o sodelovanju med Javno agencijo RS za regionalni razvoj (ARR), sedaj SVLR, ki deluje kot **slovenski nacionalni organ**, odgovoren za pobudo Skupnosti INTERREG IIIA in Uradom avstrijskega predsednika vlade. V sporazumu so določili, da je za učinkovitost in pravilnost upravljanja in izvajanja programa odgovoren izključno Organ upravljanja. Toda kljub temu ima v teh programih velik vpliv tudi

Komisija s svojimi predstavniki. Poleg tega so bile države pristopnice postavljene pred dejstvo, da bodo stare države članice, kot na primer Avstrija, avtomatično prevzele vlogo Organa upravljanja (Informacija o poteku priprav izvedbenih aktivnosti, 2003, str. 23-25).

Nacionalni organ v sodelovanju z Organom upravljanja pripravlja letna in končna poročila o izvedbi, odloča o uporabi tehnične pomoči, zbira zanesljive finančne podatke. Poleg tega objavlja in izvaja razpise za prijavo projektov v Sloveniji ter sklepa pogodbe z izvajalci projektov. Zagotavlja tudi izpolnjevanje obveznosti v zvezi objavljanjem in obveščanjem ter sodeluje pri vrednotenju programa. Prav tako Nacionalni organ sodeluje s Plačilnim organom, ki zagotavlja sistem notranjega finančnega poslovanja, potrjuje zahtevke za povračilo sredstev in pripravlja napovedi izplačil za Slovenijo (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 100).

UPRAVNE STRUKTURE

ORGAN UPRAVLJANJA (OU)

Slovenski in avstrijski programski partnerji so se dogovorili, da se pristojnost organa upravljanja (OU) podeli Uradu predsednika vlade Republike Avstrije. Ob tem Organu upravljanja nudi podporo ARR (danes SVLR), ki ima vlogo nacionalnega organa, kar ustreza organu upravljanja in posredniškemu telesu (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 100).

SKUPNI TEHNIČNI SEKRETARIAT (STS)

Ustanovljen je bil za nudenje pomoči pri upravnem izvajanju nalog Organa upravljanja. Sedež organa je na Dunaju in ima naslednje naloge (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 101):

- pomoč Skupnemu nadzornemu odboru in Skupnemu upravnemu odboru;
- sestavljanje poročil o izvajanju programa in sprejemanje projektnih vlog;
- priprava odločitev skupnega upravnega odbora in posredniških teles;
- priprava standardiziranih obrazcev prijavnice za projekte INTERREG IIIA;
- skupne naloge na področju odnosov z javnostjo;
- upravno vodenje (zunanjih) nalog in služb, npr. prevajalske službe in tolmačev.

CENTRALNI SISTEM SPREMLJANJA (CSS)

Organ upravljanja je za zbiranje podatkov ustanovil Centralni sistem spremljanja, ki mu Organ upravljanja, Plačilni organ in Posredniška telesa sporočajo vse potrebne podatke. Odgovoren je za pravilnost in popolnost poslanih podatkov. Podatki, poslani CSS, štejejo kot uradni in nadzorni podatki. Ti podatki se beležijo v računalniški sistem imenovan ISAR (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 101).

POSREDNIŠKA TELESA

Odgovornost za operativno upravljanje programa na projektni ravni prevzemajo posredniška telesa in sicer dve v Avstriji (Gradec in Celovec) ter eno v Sloveniji (ARR-SVLR v Ljubljani in Mariboru). Ta telesa so odgovorna za (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 102):

- odnose z javnostjo in svetovanje strankam v zvezi s cilji programa;
- sprejemanje projektnih prijavnic in predhodno ocenjevanje projektnih vlog;
- sklepanje pogodb o sofinanciranju iz ESRR na osnovi sklepov upravnega odbora;
- preverjanje finančnih izkazov projekta in poročil ter pravočasno izplačilo sredstev;
- oddajanje poročil v podatkovno bazo projekta.

PLAČILNI ORGAN (PO)

Plačilni organ izvršuje plačila končnim upravičencem, vrača sredstva in rezervacije vplačil. V skladu s slovensko zakonodajo so plačila posameznim končnim upravičencem v Sloveniji predhodno financirana iz državnega proračuna. Za povrnitev sredstev pomoči Skupnosti, ARR pripravi zahtevke za povračilo in jih posreduje plačilnemu organu, ki plačila izvrši. Plačilni organ zato Komisiji predloži predvidene zahtevke za izplačilo v tekočem letu in predvidene zahtevke za izplačilo v prihodnjem letu (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 103).

REVIZIJSKI ORGAN (RO)

Funkcijo Revizijskega organa, odgovornega za preverjanje učinkovitosti sistema upravljanja in nadzora izvršuje Ministrstvo za Finance (Urad za nadzor proračuna).

FINANČNI NADZOR poteka v dveh stopnjah. *Prvostopenjskemu nadzoru* pravimo tudi nadzor po 4. členu (4. člen Uredbe Komisije 438/2001), kjer posredniška telesa za vse projekte, stalno zagotavljajo preverjanje pogojev za pridobitev pomoči in pravilnost finančnih poročil. V Sloveniji v okviru SVLR deluje Oddelek za finančno kontrolo, ki izvršuje prvostopenjski nadzor. Enkrat v obdobju trajanja projektov je potrebna tudi kontrola na kraju samem. Pri *drugostopenjskemu nadzoru* pa gre za finančni nadzor Evropske komisije, Evropskega računskega sodišča in nacionalnih revizijskih uradov ter revizijskih organov na deželni (regionalni) ravni (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 105).

ORGANI IZVAJANJA PROGRAMA IN IZBOR PARTNERJEV

NADZORNI ODBOR je odgovoren za naslednje naloge (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 103):

- potrjuje, prilagaja programska dopolnila;
- preverja in potrjuje izbirne kriterije za financiranje posameznih ukrepov;

- preverja rezultate izvajanja, cilje in letna poročila o izvajanju;
- organu upravljanja lahko predlaga kakršnekoli prilagoditve ali dopolnitve.

UPRAVNI ODBOR je odgovoren za skupen izbor vseh projektov in usklajeno spremljanje njihovega izvajanja. Določi interna pravila, pri čemer upošteva institucionalne, statutarne in finančne sisteme držav, ki sodelujejo v programu. Projekte bodo soglasno izbrali vsi člani, ki imajo glasovalno pravico. Če člani z volilno pravico ne bodo soglasni, bo projekt zavrnjen (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 104).

4.5 IZBOR PROJEKTOV, MERILA IN POSTOPKI

Programa INTERREG IIIA ima naslednje vrste projektov (Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005, str. 93):

1. **Skupni projekti:** projekt se oblikuje skupno in predvideva sočasno skupno izvajanje večjega dela aktivnosti s strani sodelujočih projektnih partnerjev. Projektni partnerji imenujejo funkcionalnega vodilnega partnerja, ki je odgovoren za koordiniranje projektnih aktivnosti. Predhodno oceno projektnega predloga opravijo posredniška telesa skupaj. Če upravni odbor projekt odobri, se s končnima upravičencema v Avstriji in Sloveniji skleneta dve ločeni pogodbi o sofinanciranju.
2. **Zrcalni projekti:** projekti se oblikujejo v sodelovanju in na podlagi dopolnjujočih aktivnosti, ki se bodo izvajale na obeh straneh meje, vendar ne nujno sočasno. Nosilci projektov predložijo dve različni vlogi pristojnim posredniškim telesom v Avstriji in Sloveniji. Zrcalni projekti se lahko odobrijo k že obstoječim zrcalnim projektom.
3. **Drugi čezmejni projekti:** projekti, ki morajo pokazati jasen čezmejni učinek, čeprav jih financira le ena stran s pogodbo o sofinanciranju iz ESRR.

Izbor projektov poteka v več fazah, za katere so značilna tudi različna merila in postopki. Prva faza je predhodno ocenjevanje projektnih predlogov, ki temeljijo na merilih podanih v Programskem dopolnilu. Predhodno ocenjevanje projektnih predlogov opravijo ustrezna posredniška telesa in jih skupaj z rezultati in skupnimi priporočili za financiranje prek sistema spremljanja posredujejo Skupnemu tehničnemu sekretariatu. Skupni tehnični sekretariat pripravi gradivo za Upravni odbor, ki odloča o izboru projektov in financiranju iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Poleg tega Skupni tehnični sekretariat pregleda projektne prijave, da ugotovi, ali so popolne in če zadostujejo merilom za izbor. Skupni tehnični sekretariat članom upravnega odbora pripravi projektne liste. Upravni odbor se na

podlagi meril za izbor projektov in posebnih priporočil v zvezi s Strukturnimi skladi odloči o dodelitvi pomoči. Upravni odbor na podlagi meril za izbor projektov in priporočil posredniških teles ter Skupnega tehničnega sekretariata skladno s poslovníkom izbire projekte za financiranje v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj. Na koncu posredniška telesa oblikujejo pogodbo o sofinanciranju in preverijo izvajanje projekta. Pristojna so tudi za izplačila.

POSTOPEK IZBORA PROJEKTOV

Izbor projektov je sestavljen iz zaporedja aktivnosti, ki potekajo na regionalni ravni in ki jih izvajajo Posredniško telo, Skupni tehnični sekretariat in Upravni odbor, ravno tako pa so prikazani tudi posamezni koraki. Posredniško telo oceni vsak projekt glede na skupaj določene kazalnike. Zaradi želje po še bolj podrobnem izboru so predlagali dopolnilno ocenjevanje, pri čemer so uporabili prednostna merila (Programsko dopolnilo Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2004, str. 82).

Med izvajanjem projektov se seveda lahko izkaže, da bi bilo določene vrste projektov smiselno podpreti, čeprav je med načrtovanjem programa veljalo, da na osnovi obstoječih kazalnikov dolgoročnih vplivov projekti niso izpolnjevali pogojev, zato se to lahko po posebnem postopku spremeni.

4.6 FINANČNA SHEMA

Komisija je prvotno za program INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija namenila 33,4 milijonov evrov, programu PHARE CBC pa 10 milijonov evrov. Po letu 2004, ko se je Slovenija tudi uradno pridružila Sosedskemu programu, je poleg že omenjenih 10 milijonov evrov dobila še 4,7 milijonov evrov dodatnih sredstev iz sosedskega programa. Največji delež v tem programskem obdobju je bil namenjen prvi prednostni nalogi - gospodarskemu razvoju, bil pa je nekoliko manjši, kot v prejšnjem obdobju.

Tabela 3: Razdelitev finančnih sredstev programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija 2000-2006

	AVSTRIJA (mio EUR)	SLOVENIJA (mio EUR)		PROGRAM SLO- AUT (mio EUR)
	2000-2006	2000-2003	2004-2006	2000-2006
INTERREG	28,7	0	4,7	33,4
PHARE CBC	0	10	0	10
SKUPAJ	28,7	10	4,7	43,4

Vir: Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija, 2004, str. 94.

Obe državi imata različen sistem razpisovanja sredstev. Avstrija izvaja t. i. "Rolling System", kar pomeni, da objavi razpis le enkrat v programskem obdobju, pri čemer prejema in potrjuje projektne predloge brez časovne omejitve. Omejitev predstavlja zgolj pogodbeno vezana poraba sredstev. Slovenija zaradi proračunskih omejitev ne izvaja takšnega sistema, ampak sledi sistemu objavljanja več javnih razpisov, dokler se sredstva ne porabijo. V Avstriji se projekti financirajo s strani ESRR (največ 50%), ostala sredstva pa se morajo zagotoviti iz drugih virov (država, dežela, prijavitelj, ipd.), medtem ko se v Sloveniji projekti financirajo iz sredstev ESRR (največ 75%) in zagotovljenih nacionalnih sredstev (največ 25%). Prvi javni razpis za zbiranje projektnih predlogov iz programa INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija v Sloveniji, na katerega je prišlo 87 projektnih predlogov s slovenske strani, je bil objavljen julija leta 2004. Na tem javnem razpisu je Slovenija razpisala kar 70% sredstev. Upravni odbor je potrdil 22 projektov.

Iz Tabele 4 je razvidno, da Slovenija ni sledila zastavljeni dinamiki črpanja sredstev ESRR-ja, kar ne predstavlja velikega problema, saj sredstva ostajajo v programu. Porabila pa se bodo lahko še v letu 2007 in 2008, ko se bodo programi zaključevali. Neusklajenost predvidenih in dejansko porabljenih sredstev je posledica prevelikega optimizma povezanega s črpanjem evropskih sredstev in zakasnelosti ter počasnega izvajanja razpisov. Šlo je za nove programe, kjer so se strokovni delavci, prijavitelji in projektni partnerji še učili. Spodbudno pa je, da se je izkoriščenost sredstev v zadnjem obdobju močno povečala, kar kaže na to, da so projekti zaživel.

Tabela 4: Predvidena in porabljena sredstva programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija, v obdobju 2004-2006

	PREDVIDENA SREDSTVA	PORABLJENA SREDSTVA	% ČRPAJNA
2004	2.128.366	10.972,22	0,52 %
2005	1.655.396	191.003, 21	11,54%
2006	945.940	1.820.419,087	192,44%
SKUPAJ	4.729.702	2.022.394,50	42,75%

Vir: Interni dokumenti SVLR.

4.7 UGOTOVITVE

Programsko obdobje 2000-2006 predstavlja zgodovinsko prelomnico v izvajanju pobude Skupnosti INTERREG III. To je bilo obdobje presežkov, tako glede finančnih sredstev, števila programov kot tudi vsebinskih in organizacijskih. Prišlo je tudi do največje širitve EU v zgodovini in z njo povezanih velikih sprememb, ki so pomembno vplivale na delovanje Sosedskega programa Slovenija-Avstrija. Slovenija je bila v tem programskem

obdobju vključena pravzaprav v dva programa PHARE CBC (2000-2003) in INTERREG IIIA (2004-2006). Seveda je bilo kar nekaj razlik med tema dvema programoma.

Ugotovitve, predvsem pa ocene uspešnosti programa INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija so zelo različne. Zagotovo je v tem obdobju prišlo do velikih organizacijskih, finančnih in vsebinskih sprememb. V tem programskem obdobju se je močno zmanjšala upravljavska zmeda med prijavitelji in izvajalci projektov v primerjavi s programom INTERREG IIA Avstrija-Slovenija. Slabe izkušnje zaradi neusklajenega vodenja iz prejšnjega programskega obdobja so bili dobra šola za izboljšave v smislu upravljanja na avstrijski strani. Avstrijska stran je skušala poenostaviti sistem upravljanja z bolj centraliziranim sistemom odločanja na ravni države, kar zadeva izvajanje programa, upravljanje projektnega nivoja pa je prepustila obema deželama. Vseeno pa se administrativni postopki na deželni ravni še vseeno med seboj razlikujejo. Ustanovili so enoten Organ upravljanja na državni ravni, namesto dveh kot v prejšnjem programskem obdobju. Na deželni ravni pa sta se ohranili Posredniški telesi, ki predstavljata stik Organa upravljanja s končnimi upravičenci. Administrativne postopke je zelo olajšalo tudi dejstvo, da se v tem programskem obdobju pobuda Skupnosti INTERREG financira le iz enega Strukturnega sklada, to je Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), in ne več iz različnih skladov. Veliko novih izkušenj iz upravljanja programa PHARE CBC je v sosedsko sodelovanje prinesla tudi Slovenija, ki je morala popolnoma na novo vzpostaviti in osvojiti politiko sistema upravljanja, kot ga je zahtevala Evropska komisija pri izvajanju pobude INTERREG. Administrativna ureditev v Sloveniji temelji na nacionalni in centralni ureditvi, kot edini logični, glede na sedanjo državno ureditev in število prebivalstva ter kratko programsko obdobje (Interni viri SVLR).

Precejšen problem je predstavljal prehod iz programa PHARE v INTERREG IIIA v smislu časovnega zamika programov. Upravljalvske strukture na obeh straneh meje, predlagatelji in izvajalci projektov so imeli probleme, saj so se novi programi potrjevali z zamudo, šele v letu 2004. Tako so bili predvsem končni upravičenci v nelagodnem položaju, saj se je sam postopek potrjevanja programov vlekel predolgo. Izkazalo se je, da so administrativni postopki za številne predlagatelje projektov preveč kompleksni, kar se je pokazalo v upadanju interesa za predložitev projektnih predlogov (Hummelbrunner, 2003, str. 29).

Še en tak večji problem se kaže v navzkrižju interesov pri Regionalnih razvojnih agencijah (RRA), ki v programih pobude Skupnosti INTERREG igrajo različne vloge. So pomoč državni ravni (promoviranje programov, pomoč potencialnim prijaviteljem), hkrati pa lahko nastopajo kot prijavitelji. Poleg tega morajo biti RRA kot predstavniki regionalne ravni vključeni v Nadzorne in Upravne odbore programov pobude Skupnosti INTERREG, kar jim daje neposredno prednost pred drugimi prijavitelji, saj preko teh teles sodelujejo pri izboru projektov.

Slovenski prijavitelji so vseskozi izkazovali velik interes po oblikovanju in izvajanju skupnih projektov z avstrijskimi partnerji. Oba javna razpisa v Sloveniji sta pokazal pozitivne rezultate, kar se vidi v številu oddanih projektnih predlogov. Vendar še vedno ostaja problem časovno različnega razdeljevanje sredstev, ki ne omogoča številnih skupnih čezmejnih projektov. Prav tako opažam slabo povezanost končnih upravičencev na avstrijski in slovenski strani. Ne morem se znebit občutka, da so si le ti izbrali svoje partnerje v sosednji državi zgolj zaradi pridobitve evropskih sredstev, medtem ko je povezanost med njimi, znotraj trajanja projekta, zelo slaba. Projekti so zastavljeni predvsem za delovanje na eni strani meje in manj na čezmejnem delovanju, čeprav je to bistvo te pobude. So seveda tudi izjeme, kjer so učinki projektov enako dobro vidni na obeh straneh meje in je povezanost med končnimi upravičenci na obeh straneh meje odlična.

Tudi v finančni kontroli so bile opažene določene pomanjkljivosti, predvsem v povezavi z neodvisnostjo oddelka. Finančna kontrola bi morala biti že po definiciji neodvisen organ, ki zgolj finančno preverja projekte. Morali bi delovati po sistemu revizijskih podjetij, ki se ne spuščajo v vsebino, temveč zgolj s finančnega vidika preverjajo dejstva. Pri nas pa še vedno obstaja povezava med finančno kontrolo in končnimi upravičenci, do katere ne bi smelo prihajati. Vse bi morali urediti s skrbniki – posredniškimi telesi, toda to se zaradi želje po večji učinkovitosti črpanja ne dogaja. Res je o problemih lažje komunicirati direktno s končnimi upravičenci, kot pa posredno preko skrbnikov. Toda tu postane finančna kontrola v odvisnem položaju. Nekatere evropske države, so finančno kontrolo predale zunanjim revizijskim hišam, kar je pomenilo zmanjšanje učinkovitosti črpanja.

V tem programskem obdobju sta v Sloveniji na področju sosedskega sodelovanja Slovenija-Avstrija potekala dva razpisa. Na prvem razpisu je bilo razpisanih 871.675.000,00 SIT, na drugem pa 713.382.208,95 SIT. Odobrili so 22 projektov za prvi razpis in 24 za drugi razpis. V okviru prvega javnega razpisa Programa pobude skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija 2000-2006 je bilo največ sredstev podeljenih projektom s področja razvoja turizma (27%), gospodarskega razvoja (24,6%) in regionalnega sodelovanja (15,5%). Največ odobrenih projektov je bilo iz regije Podravje (45,5%) in Gorenjske regije (33%). Najmanj odobrenih projektov je bilo iz Koroške regije le (3,6%). Na drugem javnem razpisu pa je bilo odobrenih 24 projektov, od teh je bilo največ iz Podravja in s področja turizma (Pregled projektov čezmejnega sodelovanja Slovenije v obdobju 2000-2004, 2005, str. 83).

REZULTATI ANKETE MED PRIJAVITELJI PROJEKTOV

Postopek prijave je jasen, vendar so zahtevane informacije preobsežne. Navodila za izpolnitev vloge za projekt so po mnenju večine prijaviteljev projektov uporabna. Pomoč

pri pripravi prijave je zagotovljena, vendar ni popolnoma ustrezna. Večina prijaviteljev projektov se strinja s trditvijo, da so merila ocenjevanja projektov poznana vnaprej, vendar niso dovolj jasna. Proces izbora prijavitelji projektov ocenjujejo kot poštenega, vendar relevantne informacije o ocenjevanju projektov niso dovolj dostopne. S potekom drugega javnega razpisa so prijavitelji projektov v splošnem bolj zadovoljni (Rezultati ankete pri prijaviteljnih projektov o izvajanju Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija 2000-2006, 2006, str. 4-8).

Potrebe in predlogi, ki so jih izpostavili prijavitelji projektov v postopku zbiranja in ocenjevanja projektov so (Rezultati ankete pri prijaviteljnih projektov o izvajanju Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija 2000-2006, 2006, str. 4-8):

- vnaprej napovedani roki objave razpisov;
- uporaba več vrst sredstev javnega obveščanja o rokih objave razpisov;
- odprti razpis oziroma več rokov/možnosti za oddajo projektnih predlogov;
- več razpoložljivega časa za pripravo projektov in iskanje partnerjev;
- poenostavitev prijavnega postopka (zmanjšanje števila obveznih prilog);
- možnost prijave projektov v vrednosti manj kot 42 tisoč evrov;
- da bi bila do sredstev upravičena tudi zasebna profitna podjetja;
- hitrejši postopek izbora projektov in sklenitve pogodbe o sofinanciranju;
- vsebina projektov bi morala imeti prednost pred administracijo.

V splošnem so prijavitelji projektov izkazali zadovoljstvo glede avstrijskega partnerja in niso izpostavili večjih problemov pri sodelovanju. Sodelovanje je pri večini prijaviteljev potekalo z že znanim partnerjem. Večina prijaviteljev projektov je že sodelovala v čezmejnem projektu. Sodelovanje poteka pri večini prijaviteljev projektov samo z enim avstrijskim partnerjem, s katerim so že sodelovali pri prejšnjih projektih in nameravajo z njim sodelovati tudi v prihodnje. Partnerja vidijo kot oporo in partnerstvo kot ključ do uspeha projekta. Večina prijaviteljev projektov ocenjuje kakovost partnerstva v skladu s pričakovanji oziroma boljše in partnerja ni oziroma ne namerava zamenjati. V splošnem se partnerstvo udejanja v manj fazah izvedbe projekta kot je bilo načrtovano v prijavih projektov. Končni upravičenci si želijo pomoč pri iskanju avstrijskega partnerja

Projekti bodo večinoma dosegli glavne cilje in kazalnike predvidene v prijavi in se zaključili pravočasno ter v predvidenem finančnem obsegu. Po zaključku bodo pri 94 odstotkih projektov rezultati postali del nadaljnjega delovanja prijaviteljev projektov in osnova za načrtovanje nadaljnjih aktivnosti v okviru programa Interreg. 83 odstotkov prijaviteljev projektov se bo ponovno prijavilo za sofinanciranje iz programa Interreg. V večini projekti trajajo od enega do dveh let in so večinoma oblikovani na osnovi lastne ideje prijavitelja ali že izvedenega projekta. Večina projektov je izvedena več kot 80% oziroma so že zaključeni. Projekti se bodo oziroma so se večinoma zaključili v predvidenem finančnem okvirju, nekateri so oziroma bodo imeli prihranke. Polovica

prijaviteljev projektov je imela težave pri izvajanju projekta in sicer je za večino glavna težava pozen podpis pogodbe o sofinanciranju. Ostale pomembnejše težave so finančne (dolgo čakanje na izvršitev plačila, zagotavljanje sprotne finančne likvidnosti), postopek oddaje javnih naročil, poročanje in dolgotrajni postopki kontrole vmesnih poročil. Prijavitelji projektov z izkušnjami pri podobnih programih ocenjujejo, da je INTERREG primerljivo ali bolje organiziran kot Phare, s katerim so ga v večini primerjali (Rezultati ankete pri prijaviteljih projektov o izvajanju Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija 2000-2006, 2006, str. 4-8).

Potrebe in predlogi ki so jih izpostavili prijaviteljev projektov pri izvajanju projektov (Rezultati ankete pri prijaviteljih projektov o izvajanju Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija 2000-2006, 2006, str. 4-8):

- hitrejša plačila zahtevka;
- natančno opredeljena pravila izvajanja, ne spreminjanje med izvajanjem projekta;
- enoznačno tolmačenje in svetovanje o upravičenih stroških posebno glede DDV;
- enostavnejše poročanje.

Potrebe in predlogi, ki so jih izpostavili prijavitelji projektov o podpori nacionalnih institucij (Rezultati ankete pri prijaviteljih projektov o izvajanju Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija 2000-2006, 2006, str. 4-8):

- več pomoči s strani državne administracije pri informiranju o pravilih izvajanja Interreg programov oziroma projektov, povezovanju projektnih idej z možnostmi sofinanciranja, razumevanju razpisa in razpisne dokumentacije;
- pomoč in svetovanje skrbnikov projektov pri izvajanju projektov in stremljenje k zmanjšanju administrativnega bremena oziroma birokracije,
- enoznačne informacije o pravilih izvajanja programa,
- razjasniti vlogo in funkcijo regionalnih razvojnih agencij (pospeševalci, pobudniki).

Na splošno pa je sosedski program INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija zelo uspešen program, čeprav njegovi učinki, zaradi t.i. mehkih programov, niso tako opazni. Tudi pomoč SVLR/ARR prijavitelji projektov ocenjujejo kot ustrezno ter ocenjujejo, da je v fazi prijave projekta pomoč zagotovljena ter da sta kakovost in dostopnost informacij dobri. V obdobju trajanja programa so se bistveno povečali stiki med obema stranema in začenja se vzpostavljati mreža sodelovanja in medsebojnega zaupanja. To pa je tudi osnovni namen tega programa pobude.

5 SOSEDSKI PROGRAM SLOVENIJA-AVSTRIJA (2007-2013)

V letu 1995 se je pričelo čezmejno sodelovanje med Slovenijo in Avstrijo. V prvem programskem obdobju (1993-1999) je bil glavni cilj "spoznavanje in identifikacija" partnerjev in ciljev. V naslednjem obdobju (2000-2006) sta bila ključna strateška cilja priključevanje in integracija. Glavni cilj je bil pripraviti skupno obmejno območje za najbolj učinkovito izrabo novih priložnosti, z namenom spodbujanja skladnega, uravnoteženega in trajnostnega razvoja Skupnosti. Sedanji Program pobude Skupnosti INTERREG spodbuja čezmejno, transnacionalno in medregionalno sodelovanje, cilji programa pa so spodbujanje sodelovanja med obmejnimi območji Evropske unije in posledična krepitev ekonomske in socialne kohezije teh področij, uravnotežen in trajnosten razvoj evropskega ozemlja in spodbujanje teritorialne integracije med državami članicami ter kandidatkami in prosilkami za članstvo v EU. Znotraj sprememb, ki bodo uvedene v okviru reform na področju regionalne politike, je ena večjih sprememb tudi povečan poudarek na pobudi Skupnosti INTERREG, tako zaradi uspešnosti programa kot zaradi utemeljenosti nadaljnjega razvoja le-tega. Program bo preoblikovan v enega od ciljev kohezijske politike in preimenovan v Evropski teritorialni razvoj.

5.1 PROGRAMSKO OBMOČJE IN MEJE

Programsko območje sestavljajo naslednje upravičene regije NUTS III: Vzhodna Štajerska, Zahodna in Južna Štajerska, Celovec – Beljak, Spodnja Koroška in Južno Gradiščansko na avstrijskem delu območja ter Gorenjska, Koroška, Savinjska, Podravje in Pomurje na slovenski strani. Poleg tega so področja Gradca, Zgornje Štajerske-Vzhoda, Zgornje Štajerske-Zahoda, Zgornje Koroške in Osrednje Slovenije tudi vključena v program in upravičena do sredstev ESRR, ki lahko skupno znašajo največ 20 % zneska prispevka za operativni program. Gre predvsem za izdatke, ki so nastali pri partnerjih, ki se nahajajo zunaj področja programa in so upravičeni, kadar projekt brez sodelovanja teh partnerjev ne bi dosegel svoje cilje. Kot lahko opazimo je v novem Operativnem programu upravičeno področje razširjeno na Južno Gradiščansko, Zgornjo Štajersko - Vzhod, Zgornjo Štajersko - Zahod in Osrednjo Slovenijo. Do širitve upravičenega območja je prišlo zaradi želje po še boljšem čezmejnem sodelovanju in lažjem doseganju ciljev Lizbonske strategije. Celotno prebivalstvo programskega območja trenutno šteje več kot 3.240.000 ljudi in pokriva območje 35.523 km² (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 8-10).

5.2 CILJI PROGRAMA IN STRATEGIJA RAZVOJA

Operativni program je namenjen pospeševanju prednosti in uporabe potenciala regij s pomočjo čezmejnih strategij in ukrepov. Pri tem upošteva raznovrstnost sodelujočih območij in različne tipe regij (ruralne, urbane, industrijske, turistične). Program tudi dopolnjuje nacionalne strategije in ukrepe. Na področju kohezijske politike so bili za naslednje programsko obdobje oblikovani novi cilji:

- cilj "**konvergenca**"
- cilj "**regionalna konkurenčnost in zaposlovanje**"
- cilj "**evropsko teritorialno sodelovanje**"

V okviru reform regionalne politike je ena večjih sprememb tudi povečan poudarek na pobudi Skupnosti INTERREG, ki bo preoblikovana v enega od ciljev kohezijske politike in preimenovana v Evropski teritorialni razvoj. Evropsko teritorialno sodelovanje se v programskem obdobju 2007-2013 osredotoča na tri področja sodelovanja (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 4):

- razvoj čezmejnih ekonomskih, socialnih in okoljskih dejavnosti s pomočjo skupnih strategij trajnostnega teritorialnega razvoja;
- spodbujanje transnacionalnega sodelovanja s pomočjo dejavnosti na področju prednostnih nalog Skupnosti in spodbujanje integriranega teritorialnega razvoja;
- povečanje učinkovitosti regionalnih politik s pomočjo spodbujanja medregionalnega sodelovanja z izmenjavo izkušenj na ustreznem teritorialnem nivoju.

Skupni cilji programa z operativnega vidika so (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 43):

- dvigovanje konkurenčnosti ključnih gospodarskih sektorjev, turizma in kmetijstva, izpopolnjevanje raziskovalne in razvojne baze, izboljševanje temeljnih znanj, usposobljenosti in zmožnosti zaposlovanja;
- dvigovanje kakovosti življenja v programskem območju;
- spodbujanje trajnostnih čezmejnih projektov za pospeševanje sodelovanja (okolje, trajnostna energija, upravljanja naravnih virov).

PREDNOSTNE NALOGE IN UKREPI

Na dvig čezmejne konkurenčnosti je usmerjena Prednostna naloga 1, medtem ko se Prednostna naloga 2 ukvarja s trajnostnim in uravnoteženim razvojem, še posebej na področjih naravnega, socialnega in infrastrukturnega potenciala znotraj sodelujočega območja. V programu so tudi horizontalne teme in načela, ki se uporabljajo za vse

dejavnosti v programu in predstavljajo trajni proces. Te teme so: razvoj človeških virov, povezovanje, inovativnost, informacijska in komunikacijska tehnologija, trajnostni razvoj, enake možnosti.

Tabela 5: Pregled predlaganih prednostnih nalog v programskem obdobju 2007-2013

Horizontalne teme, orodja in načela: Razvoj človeških virov, Povezovanje, Inovativnost Informacijska in komunikacijska tehnologija Trajnostni razvoj, Enake možnosti	
Prva prednostna naloga: KONKURENČNOST, ZNANJE IN GOSPODARSKO SODELOVANJE	Druga prednostna naloga: TRAJNOSTEN IN URAVNOTEŽEN RAZVOJ
Razvoj malih in srednje velikih podjetij Turizem Okvir na znanju temelječega gospodarstva Tematska prednostna področja	Upravljanje z naravnimi viri Okolje in energija Razvoj naselij in regionalni razvoj Socialni in kulturni razvoj
Tretja prednostna naloga: TEHNIČNA POMOČ	

Vir: Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 47.

PRIPRAVA OPERATIVNEGA PROGRAMA POBUDE SKUPNOSTI

Operativni program je pripravljala, v ta namen ustanovljena, programska skupina, ki je bila sestavljena iz Organov upravljanja, Nacionalnih organov, Posredniških teles trenutnega programa INTERREG IIIA, podpornih ustanov in strokovnjakov. V programski postopek so bile vključene tudi interesne skupine regij in ožje lokalne skupnosti. Slovenski nacionalni organ je moral ugotoviti potrebe prebivalstva znotraj upravičenega območja, da je lahko določil prioritete. Tako je objavil povabilo za oddajo projektnih predlogov in potencialnih projektov, da bi dobil pregled nad potencialnimi prijavitelji iz obmejnih regij. Poleg tega je prišlo tudi do srečanja predstavnikov ministrstev in vladnih ustanov, z namenom pridobivanja mnenj o temah čezmejnega sodelovanja. Poleg nacionalne delavnice, so organizirali tudi regionalno delavnico, katere namen je bil pripraviti osnutek analize SWOT za čezmejno območje ter določitev glavnih področij sodelovanja in morebitnih skupnih projektov. Na podoben način so tudi Avstrijci določili glavna področja sodelovanja. Operativni program je skladen z določbami, opredeljenimi v Splošni uredbi o strukturnih skladih in v Uredbi o Evropskem skladu za regionalni razvoj. Prav tako je skladen s Smernicami o koheziji (nova delovna mesta, konkurenčnost). Usklajen je tudi s Prenovljeno Strategijo EU za trajnostni razvoj (podnebne spremembe in čista energija, ohranjanje in upravljanje naravnih virov, javno zdravje). Operativni program je tudi skladen z Nacionalnima strateškima referenčnima okvirjema obeh držav. Poleg tega OP

povsem upošteva tudi Državni razvojni program (DRP), ki predvideva vzpostavitev Evroregije na severovzhodnem delu čezmejnega območja in čezmejne povezave v zahodnem delu čezmejnega območja (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 62).

5.3 UPRAVLJANJE IN ODLOČANJE

Nova finančna perspektiva 2007-2013 prinaša nekaj poglobitvenih sistemskih novosti pri izvajanju čezmejnega, transnacionalnega in medregionalnega sodelovanja. Uveljavlja se sistem vodilnega partnerja, ki pomeni eno finančno alokacijo za celoten program, skupen razpis, skupno ocenjevanje projektov po enotnih kriterijih in skupno financiranje projekta.

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA

ORGAN UPRAVLJANJA (OU)

Z novim programskim obdobjem je organ upravljanja (OU) postala Služba vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, ki jo predstavlja Oddelek za upravljanje čezmejnih programov v Mariboru. Odgovoren je za sklepanje pogodb med ESRR in vodilnimi partnerji ter formalno izvajanje vseh relevantnih sprememb pri projektih. Pripravlja standardizirane obrazce za prijavo projektov in ocenjuje projekte. Poleg tega zbira konča poročil vodilnih partnerjev (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 80).

SKUPNI TEHNIČNI SEKRETARIAT (STS)

Namenjen je pomoči Organu upravljanja in Skupnemu nadzornemu odboru pri izvajanju njihovih nalog. Sedež ima znotraj OU, to je Službe vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 81).

ORGAN ZA POTRJEVANJE (OP)

Odgovornost Organa za potrjevanje so slovenski in avstrijski partnerji predali Javnemu skladu RS za regionalni razvoj. Organ za potrjevanje je odgovoren za (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 82):

- pripravo in pravilnost potrjenih izkazov o izdatkih in zahtevkih za izplačila;
- zagotavljanje informacij o izvajanju postopkov in preverjanju glede izdatkov;
- upoštevanje rezultatov vseh revizij, ki jih je izvedel revizijski organ;
- vzdrževanje računovodskih evidenc izdatkov, predloženih Komisiji;
- vzdrževanje evidence o izterljivih zneskih.

REVIZIJSKI ORGAN (RO)

Funkcijo Revizijskega organa, odgovornega za preverjanje učinkovitosti sistema upravljanja in nadzora izvršuje Ministrstvo za Finance (Urad za nadzor proračuna). Revizijski organ je odgovoren za (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 82):

- učinkovitost nadzor sistema upravljanja in operativnega programa;
- revizijo projektov na podlagi ustreznega vzorca;
- posredovanje revizijske strategije Komisiji (opis metode vzorčenja za revizije);
- posredovanje letnega poročila o nadzoru Komisiji;
- izdaja mnenja na podlagi nadzora in revizij;
- posredovanje izjave o zaključitvi, ki ocenjuje veljavnost zahteve za izplačilo končnega zneska, ter zakonitost in pravilnost poslovnih dogodkov.

CENTRALNI SISTEM ZA SPREMLJANJE (CSS)

Organ upravljanja mora zagotavljati sistem za zapis in shranjevanje računovodskih podatkov za vsako operacijo v operativnem programu v računalniški obliki ter zbiranje podatkov o izvajanju. Tako je bil ustanovljen CSS. Podatki o spremljanju bodo redno na voljo Organu upravljanja, programskim partnerjem, STS-u, ES, kot tudi oblastem za finančni nadzor (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 83).

REGIONALNI USKLAJEVALNI ORGANI (RUO)

Ti organi pokrivajo vse programske partnerje in sodelujejo s svojo pristojnostjo na regionalni ravni in institucionalnimi viri pri podpiranju razvoja in izvajanja programov – tako s prevzemom naloge "primarnega stika" partnerjem projekta zagotavljajo podporo med razvojem in izvajanjem projekta, z izjemo projektov, ki so povezani s Tehnično pomočjo na ravni OU in STS. V Sloveniji je ta organ SVLR, s predstavništvom v Mariboru (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 83).

SKUPNI NADZORNI ODBOR (SNO)

Sestavljajo ga avstrijski in slovenski partnerji, ki se dogovorijo o porazdelitvi sedežev v odboru. Glavne naloge skupnega nadzornega odbora so (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 84):

- preučitev in odobritev meril za izbiro aktivnosti, ki se financirajo;
- periodično revidira napredek, doseganja posameznih ciljev operativnega programa;
- pregleda rezultate izvajanja in doseganje ciljev za vsako prednostno nalogo;
- preuči in potrdi letna in končna poročila o izvajanju;
- organu upravljanja lahko predlaga kakršno koli spremembo operativnega programa;
- obravnava in odobri vsako spremembo vsebine Komisije o prispevku iz skladov.

5.4 IZBOR PROJEKTOV

Upravičenci morajo za vsak projekt med seboj določiti glavnega upravičenca. Seveda pa mora vsak partner prevzeti odgovornost za kakršno koli nepravilnost glede prijavljenih izdatkov. Glavni upravičenec prevzame naslednje odgovornosti (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 85):

- urediti mora svoj odnos z ostalimi upravičenci pri projektu;
- odgovoren je za zagotavljanje izvajanja celotnega projekta;
- zagotavlja, da so izdatki, ki so jih prijavili upravičenci, nastali na projektu;
- odgovarja za prenos plačila ESRR upravičencem na projektu;
- zbira informacije od projektnih partnerjev in poroča o napredku projekta;
- podpiše pogodbo ESRR.

ŽIVLJENSKI KROG PROJEKTA

ZAČETNE INFORMACIJE

Za dodeljevanje pomoči posameznim projektom je seveda nujen jasen administrativen sistem prijave, izbora in financiranja projekta. STS mora narediti načrt informiranja in obveščanja javnosti, pri katerem bodo sodelovali tudi Organ upravljanja, RUO, regionalne posvetovalne institucije in institucije za upravljanje projektov. Prijavitelji imajo možnost pošiljanja t.i. orisov projektov STS-u, da dobijo nasvete ali s projekti razmišljajo v pravi smeri. STS se potem z RUO-ji dogovori o smiselnosti projektov in ti organizirajo podporo potencialnim prijaviteljem projektov pri iskanju čezmejnih projektnih partnerjev. RUO-ji bodo prijaviteljem priskrbeli povratne informacije o dosežkih te razprave v pisni obliki.

PRIJAVA PROJEKTA IN IZBOR PROJEKTA

Potrebno jih je predložiti STS, vključno z vsemi zahtevanimi prilogami. Nato vse popolne prijave STS predloži CSS-uju. STS pripravi končen spisek priporočenih projektov, ki jih predloži SNO-ju. Skupni nadzorni odbor seveda predhodno oblikuje skupne standarde za upravičenost in merila za izbor. SNO se formalno odloči o odobritvi projektov in o prispevku ESRR. Po sprejetju odločitve se prijavitelja obvesti o tem, ali je bila prijava projekta sprejeta oziroma zavrnjena. Prijavitelji sprejetih projektov morajo nato podpisati pogodbo o sofinanciranju iz ESRR, ki je v vseh glavnih poglavjih identična regionalni oziroma državni pogodbi o sofinanciranju. Poleg tega mora pogodba vsebovati tudi vse sporazume med partnerji in vse relevantne dele sporazumov med OU in programskimi partnerji oziroma RUO-ji. Nato nacionalne oziroma regionalne finančne institucije izdajo projektnim partnerjem nacionalne oziroma regionalne pogodbe o sofinanciranju, ki so povezane s pogodbami ESRR (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 87).

FINANČNI NADZOR

Vsaka država članica mora določiti nadzornike, ki so odgovorni za potrjevanje zakonitosti in pravilnosti izdatkov, ki jih je prijavil vsak upravičenec, ki sodeluje v projektu. V Sloveniji je za to zadolžen Sektor za finančno kontrolo v okviru SVLR-ja. Obdobja poročanja so odvisna od trajanja projektov. Po tem pregledu nadzornik izda potrdilo o vseh upravičenih izdatkih za vsakega partnerja ter ga vrne predlagatelju. Vodilni partner nato vključi poročila svojih partnerjev v svoje poročilo in sestavi skupno dvojezično poročilo, ki ga predloži STS-u za končni pregled (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 90).

PLAČILO

Do prvih izplačil pride šele, ko so podpisane vse pogodbe. Po pregledu skupnega poročila OU izda poročilo o izdatkih in ga predloži OP-ju. Na zahtevek OP-ja za plačilo, Evropski svet preveri poročilo o izdatkih in izda sredstva OP-ju. Plačilna enota OP prenese sredstva ESRR vodilnemu partnerju. Vodilni partner je odgovoren za prenos deleža ESRR projektnim partnerjem v skladu s pogodbo in potrjenimi izdatki (Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 92).

5.5 FINANČNA SHEMA

Finančni načrt Operativnega programa namenja za sosedsko dejavnost med Slovenijo in Avstrijo preko 67 milijonov evrov. To znese slabih 10 milijonov evrov na leto, ob tem da imajo letna sredstva trend rasti.

Tabela 6: Finančni načrt operativnega programa

Prednostne naloge glede na vir financiranja (v evrih)					
Prednostna naloga	Sredstva Skupnosti (a)	Nacionalni javni viri (b)	Nacionalni zasebni viri (c)	Skupno financiranje (d) = (a) + (b) + (c)	Stopnja sofinanciranja (e) = (a)/(d)
Konkurenčnost, znanje in gospodarsko sodelovanje	28.293.931,00	4.993.046,64		33.286.977,64	0,85
Trajnosten in uravnotežen razvoj	34.790.857,00	6.139.562,99		40.930.419,99	0,85
Tehnična pomoč	4.026.689,00	710.592,18		4.737.281,18	0,85
Skupaj	67.111.477,00	11.843.201,81		78.954.678,81	0,85

Vir: Operativni program Cilj 3 – Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 68.

6 KLJUČNE UGOTOVITVE

Sosedsko sodelovanje med Slovenijo in Avstrijo je potekalo preko programov PHARE CBC in INTERREG IIIA, v novi finančni perspektivi pa bo potekalo v okviru Cilja 3 - Evropsko teritorialno sodelovanje.

6.1 PROGRAMSKO OBMOČJE IN MEJE

Na Avstrijski strani upravičeno območje v obdobju 2000-2006 zajema okraje Vzhodna Štajerska, Zahodna Štajerska, Južna Štajerska, Spodnja Koroška ter Celovec-Beljak na slovenski strani pa regije Podravska, Pomursko, Savinjsko, Gorenjsko in Koroško statistično regijo in občino Kamnik, ki je v programu PHARE CBC ni bilo. Meri okoli 25.670 km² ima okoli 2,3 milijona prebivalcev. V programskem obdobju 2007-2013 pa so poleg obstoječih regij, v programsko območje vključena še področja Gradca, Zgornje Štajerske - Vzhoda, Zgornje Štajerske - Zahoda, Zgornje Koroške in Osrednje Slovenije. Kar skupaj predstavlja 3,2 milijona ljudi in pokriva območje 35.523 km².

6.2 CILJI PROGRAMA IN PREDNOSTNE NALOGE

Splošni cilji vseh treh programov so bili pravzaprav enaki skozi vsa obdobja, to je pripraviti, razviti in poglobljati gospodarsko, družbeno in duhovno povezano obmejno območje. Razlikujejo pa se specifični cilji in cilji splošne kohezijske politike.

Cilji kohezijske politike v obdobju 2000-2006:

- **1. CILJ:** Pospeševanje razvoja in strukturno prilagajanje v razvojno zaostalih regijah.
- **2. CILJ:** Pospeševanje ekonomskega in socialnega razvoja na območjih, ki se soočajo s strukturnimi težavami.
- **3. CILJ:** Pospeševanje prilagajanja, modernizacije, usposabljanja in zaposlovanja.

Cilji kohezijske politike v obdobju 2007-2013:

- cilj "**konvergenca**"
- cilj "**regionalna konkurenčnost in zaposlovanje**"
- cilj "**evropsko teritorialno sodelovanje**"

Programa PHARE CBC je imel tri prednostne naloge oziroma ključne usmeritve: Gospodarsko sodelovanje, Človeški viri in regionalno sodelovanje ter Trajnostni prostorski razvoj. INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija 2000-2006 ima dve dodatni prednostni nalogi

Posebna podpora obmejnim območjem ter Tehnična pomoč. V programskem obdobju 2007-2013 pa se prednostne naloge skrčijo na zgolj 3: Konkurenčnost, znanje, in gospodarsko sodelovanje, Trajnostni in uravnoteženi razvoj ter Tehnična pomoč. Pojavijo pa se tudi horizontalne teme, ki so skupne vsem prednostnim nalogam

6.3 UPRAVNE STRUKTURE IN IZBOR PROJEKTOV

V programskem obdobju 2000-2006 so bili Organ upravljanja, Skupni tehnični sekretariat in Centralni sistem spremljanja v pristojnosti avstrijskega urada predsednika vlade na Dunaju, danes pa so v pristojnosti SVLR-ja. Posredniška telesa se v novem programskem obdobju preimenujejo v Regionalne usklajevalne organe. V novem obdobju skupni Nadzorni odbor ostane, Upravni odbor pa se preimenuje v Organ za potrjevanje. Revizijski organ in finančna kontrola ostaneta tudi v novem obdobju nespremenjeni.

Podobna organizacijska struktura kot program INTERREG IIIA je bila tudi pri programu PHARE CBC 2000-2003, ker so že v Skupnem programskem dokumentu leta 2000, načrtovali vstop Slovenije v EU in združitev programov PHARE CBC in INTERREG IIIA. Organi so bili podobno razporejeni le z delno drugačnimi imeni. Največja razlika pa je bila v tem, da je bilo Ministrstvo za finance plačilni organ, kot tudi organ za izvajanje razpisov in sklepanje pogodb, kar kasneje postane SVLR.

Pri vsem tem je sedaj bistveno to, da bodo v obdobju 2007-2013 razpisi projektov skupni, enotno bo tudi financiranje in izbor projektov. Organ upravljanja pa bo v Sloveniji. Znotraj posameznih teles pa so se pojavile tudi nove naloge in odgovornosti.

6.4 FINANČNA SHEMA

Tabela 7: Razdelitev finančnih sredstev

	AVSTRIJA	SLOVENIJA		SKUPAJ	PROGRAM
	(mio EUR)	(mio EUR)		SLO-AUT	SLO-AUT
	2000-2006	2000-2003	2004-2006	(mio EUR)	(mio EUR)
				2000-2006	2007-2013
INTERREG	28,7	0	4,7	33,4	0
PHARE CBC	0	10	0	10	-
CILJ 3	-	-	-	-	67,2
SKUPAJ	28,7	10	4,7	43,4	67,2

Vir: Operativni program SLO-AUT 2000-2006 in 2007-2013.

V obdobju 2000-2003 je bilo za projekte čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Avstrijo namenjenih skupaj 10.869.594,55 evrov. Neporabljena sredstva pred letom 2000 so se prenesla v obdobje 2000-2003. Vendar tudi v tem obdobju niso porabili vsa predvidena sredstva, saj se vsi projekti niso zaključili do vstopa Slovenije v EU. Denar programa PHARE se je porabil v celoti, saj poraba ni bila časovno vezana, tako kot pri drugih programih.

Slovenija v obdobju 2003-2006 ni sledila zastavljeni dinamiki črpanja sredstev ESRR-ja, kar ne predstavlja velikega problema, saj sredstva ostajajo v programu. Porabila pa se bodo lahko še v letu 2007 in 2008, ko se bodo programi zaključevali. Neusklajenost predvidenih in dejansko porabljenih sredstev je posledica prevelikega optimizma povezanega s črpanjem evropskih sredstev in pa zakasnelosti ter počasnega izvajanja razpisov. Šlo je za nove programe, kjer so strokovni delavci, prijavitelji in projektni partnerji še učili. Spodbudno pa je, da se je izkoriščenost sredstev v zadnjem obdobju močno povečala, kar kaže na to, da so projekti zaživeli.

6.5 OSTALE UGOTOVITVE

Nekatere najbolj očitne razlike med programoma PHARE CBC in INTERREG obema oblikama pomoči so (Hummelbrunner, 2003, str. 19):

- razlike v postopkih sprejemanja odločitev;
- PHARE CBC sledi politiki letnega odobrevanja projektov, medtem ko INTERREG temelji na večletnem programiranju;
- razlike v pravilih upravičenosti stroškov, kar predstavlja .e poseben izziv pri izvajanju skupnih projektov.

Po izteku projektov so bili doseženi rezultati premalo upoštevani pri nadaljnjem posodabljanju sektorskih politik. Tudi trajnost je bila prepuščena posameznim nosilcem projektov, zato so za programsko obdobje 2007-2013 zagotovili večjo povezanost programov čezmejnega sodelovanja z nacionalnimi politikami. Ustvarili so tudi pogoje za strateške projekte z namenom zagotavljanja večjih učinkov ter boljše izkoriščenosti naravnih in človeških virov. Skrajšal se je postopek programiranja, razpisovanja, izbora projektov in finančne kontrole projektov.

Vse programi in projekti s področja čezmejnega sodelovanja se vodijo iz enega mesta, torej iz SVLR-ja. Upravljanje programov INTERREG III je centralizirano. Organ upravljanja je v Ljubljani podprt s Skupnim tehničnim sekretariatom, Posredniškimi telesi in službami, ki opravljajo prvostopenjsko kontrolo ter finančno službo odgovorno za plačila. Vse funkcije, naloge potrebne za učinkovito izvajanje INTERREG III so torej znotraj ene institucije, kar omogoča hitrejši proces implementacije. Največja prednost službe pa je, da ima svoje

regionalne izpostave, ki nudijo pomoč pri razvoju strateških projektov, ter pomoč pri sami implementaciji projektov. Torej je SVLR že sedaj organizirana na ta način, da združuje vse funkcije in naloge upravljalških in izvajalskih struktur strukturnih skladov.

Primerjava obeh programskih obdobj je pokazala, da so bile izkušnje zelo pomemben faktor pri načrtovanju novega programa. Veliko postopkov je v novem programu poenostavljeno, predvsem pa se uvajajo nove upravljalške strukture, ki jih prevzemamo od Avstrijcev. Pri vsem tem pa se še vedno učimo, saj je v tem programu tudi ogromno neznank, ki se razrešujemo sproti, v dialogu s Komisijo in avstrijskimi partnerji. Seveda pa je za vse to potreben odličen kader, ki pa na žalost ne ostaja na SVLR-ju. Mogoče je to tudi največji organizacijski problem slovenskih izvajalcev Sosedskega programa, saj tudi večletne izkušnje z upravljanjem programa ne prinašajo uspeha, če se izkušen kader odhaja.

7 SKLEP

Meje v Evropi se vse bolj brišejo, toda ekonomske in socialne razlike ostajajo. Pomoč k zmanjšanju razvojnih razlik med različnimi območji EU pa predstavlja kohezijska politika, ki deluje po sistemu finančne solidarnosti preko različnih finančnih instrumentov, kot so Strukturni skladi, Kohezijski sklad, Evropska investicijska banka in drugi finančni instrumenti. Te finančne instrumente dopolnjujejo specifične aktivnosti Skupnosti, ki tvorijo t.i. pobude Skupnosti. Le te so v svoji zgodovini doživele velike spremembe, toda njihov namen se ni spremenil. Ena takih je tudi pobuda Skupnosti INTERREG (danes imenovana CILJ 3 – Teritorialno sodelovanje), ki je vsebinsko in finančno najpomembnejša med pobudami Skupnosti. Vključuje čezmejno, transnacionalno in medregionalno sodelovanje. Pri vsem tem nas seveda zanima uspešnost čezmejnega sodelovanja, ki ga je težko ocenjevati, saj ne gre samo za porabljen sredstva, temveč gre tudi za ustvarjanje družbene infrastrukture na obeh straneh meje, ki je največja dodana vrednost povezovanja.

Tudi Slovenija je v letu 2004 začela v popolnosti izvajati program pobude Skupnosti INTERREG na področju čezmejnega sodelovanja, z namenom zmanjšanja razvojnih razlik v regijah. Ugotovil sem, da ti t.i. mehki programi nimajo neke velike ekonomske vrednosti za Slovenijo, pač pa so bili ključni za dobro pripravo administracije za novo programsko obdobje. Pri tem lahko zaključim, da je Slovenija v zelo kratkem času uspela obdržati korak z mnogo bolj izkušenimi državami na področju čezmejnega sodelovanja. Vsekakor pa se je na primeru primerjave dveh programov, skozi dve programski obdobji, pokazalo neizpodbitno dejstvo, da učinkovita organizacija javne uprave igra ključno vlogo pri uspešnem izvajanju čezmejnega sodelovanja.

Po izteku projektov so bili doseženi rezultati premalo upoštevani pri nadaljnjem posodabljanju sektorskih politik. Tudi trajnost je bila prepuščena posameznim nosilcem projektov, zato so za programsko obdobje 2007-2013 zagotovili večjo povezanost programov čezmejnega sodelovanja z nacionalnimi politikami. Skrajšal se je postopek programiranja, razpisovanja, izbora projektov in finančne kontrole projektov. Prišlo je do bistvene poenostavitve.

Primerjava obeh programskih obdobji je pokazala, da so bile izkušnje zelo pomemben faktor pri načrtovanju novega programa. Kljub temu pa se še vedno učimo, saj je v tem programu tudi ogromno neznank, ki se razrešujejo sproti, v dialogu s Komisijo in avstrijskimi partnerji. Izkušnje so tudi pokazale, da prava dodana vrednost in rezultat dela na področju pobude Skupnosti INTERREG pogosto nista vidna takoj, ampak šele skozi daljše časovno obdobje. Evropska sredstva so lahko pomemben dolgoročni dejavnik trajnostnega razvoja Slovenije, preko katerih se bodo zmanjševale regionalne razlike.

LITERATURA

1. Bachtler John et al.: Mid-term Evaluation of the INTERACT 2002-2006 Community initiative programme - draft Final report to the Austrian Federal Chancellery. Glasgow: European Policies Research Centre, University of Strathclyde, 2004. 94 str.
2. Gabrenja Igor: Podjetniški pristop pri prilagajanju regionalne in strukturne politike Evropske unije v Sloveniji. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 94 str., 2 pril.
3. Hummelbrunner R., Kobal J.: Mid-term Evaluation of the Community Initiative Programme INTERREG IIIA Austria-Slovenia (Final Report). Gradec : ÖAR-Regionalberatung, 2003. 81 str.
4. Laffan Brigid, Payne Diana: Creating Living Institutions - EU Cross-border Cooperation after Good Friday Agreement. UCD : Institute for British-Irish Studies, 2001.
5. Mrak Mojmir et al.: Kohezijska politika Evropske unije. Ljubljana : Samozaložba, 2004. 160 str.
6. Mrak Mojmir, Wostner Peter: Za desetimi gorami in desetimi vodami so sredstva kohezijske politike EU. Ljubljana : Finance, 17. maj 2005, str. 7.
7. Pečar Janja: Regije 2005 – Izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah. Ljubljana : Urad Republike Slovenije za makroekonomske analiza in razvoj, 2005. 199 str.
8. Seljak Nina: Uspešnost čezmejnega sodelovanja v Sloveniji: Primerjava programov pobude skupnosti INTERREG Irska-Severna Irska in Avstrija-Slovenija. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2006. 101 str., 10 pril.
9. Taylor Sandra, Olejniczak Karol and Bachtler John: A Study of the Mid-term Evaluations of INTERREG Programmes for the Programming Period 2000-2006. Glasgow UK : European Policies Research Centre, 2004. 146 str.
10. Tondl Gabriele: Convergence After Divergence? Regional Growth in Europe. Wien, New York : Springer, 2001. 347 str.
11. Wostner Peter et al.: Kako do denarja EU. Ljubljana : GV založba, 2005. 283 str.

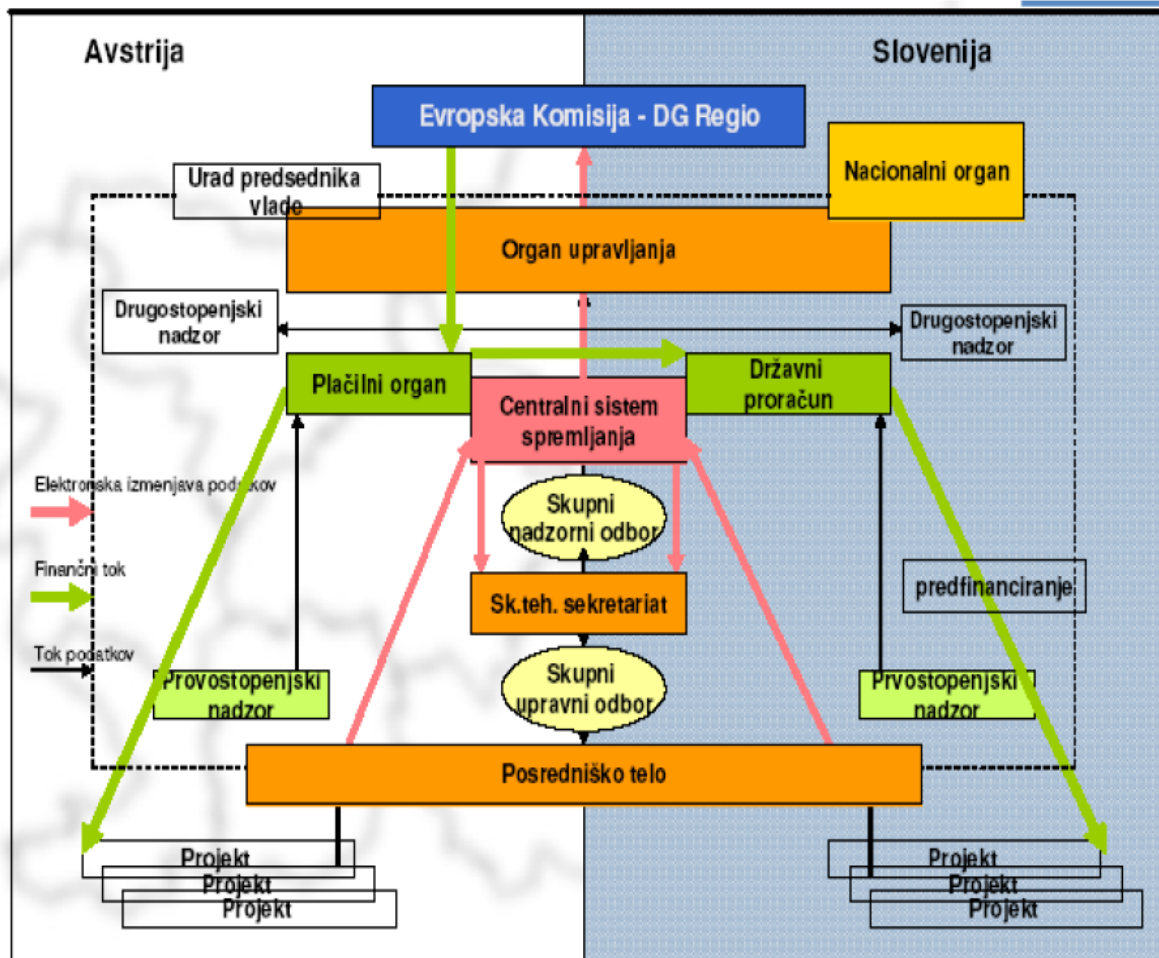
VIRI

1. Austria-Slovenia, Interreg IIIA - Phare CBC: Joint Programmig Document 2000-2006, 172 str. [URL: <http://www.arr.si/materiali.asp?lang=sl&str=149>], 2007.
2. Communication from the Commission to the Member States of 28 April 2000 laying down guidelines for a Community initiative concerning trans-European co-operation intended to encourage harmonious and balanced development of the European territory INTERREG III (2000/C 143/08) (Official Journal of the European Union 143/6) [URL: <http://www.interact-eu.net/download/application/pdf/444865>]
3. Ex-post Evaluation of the INTERREG II Community Initiative (1994-1999): Group 12. Dunaj : Österreichisches Institut für Raumplanung, 2000.
4. [URL: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/interreg3/abc/voletb_en.htm], 2000.
5. Informacija o poteku priprav izvedbenih aktivnosti na črpanje sredstev Strukturnih in Kohezijskega sklada v obdobju 2004-2006 s predlogom sklepov, 1.4.2003. 25 str.
6. INTERREG III (Together with the Commission's Replies): Special Report No. 4/2004 (2004/C 303/01) - Court of Auditors on the Programming of the Community Initiative Concerning Trans-European Cooperation, 7.12.2004.
7. Interni dokumenti Službe vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLR).
8. Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007. 96 str.
9. Paving the Way for a New Neighbourhood instrument (COM(2003) 393) - Communication from the Commission : 1. julij 2003. 14 str.
10. Pregled projektov čezmejnega sodelovanja Slovenije v obdobju 2000-2004, 2005. 165 str.
11. Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2005. 116 str.

12. Programsko dopolnilo Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006, 2004. 97 str.
13. Reform of the Structural Funds - Comparative Analysis: 1994-1999 and 2000-2006 periods. 31 str. [URL:http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/guides/compare/refo_en.pdf], February 2000.
14. Regional Policy - Inforegio: INTERREG IIIA Austria-Slovenia. [URL:http://europa.eu.int/comm/regional_policy/country/prordn/details.cfm?gv_PAY=AT&gv_reg=ALL&gv_PGM=2000CB160PC002&LAN=5], 10.3.2005.
15. Regionalna politika Evropske unije in Strukturni skladi. Ljubljana : Center Evropa, 2001.
16. Rezultati ankete pri prijaviteljih projektov o izvajanju Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Avstrija 2000-2006, str. 4-8, [URL:<http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/KC6D1A3B8D8BD84CCC12572DD001A B1F7>], 2006.
17. Structural Policies and European Territory - Co-operation Without Frontiers. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2002. 50 str.
18. Uredba Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1260/1999. 104 str.

PRILOGE

Priloga 1: Potek procesa upravljanja in odločanja v programu INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2000-2006 od leta 2004 dalje

Vir: Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija, 2004, str. 111.

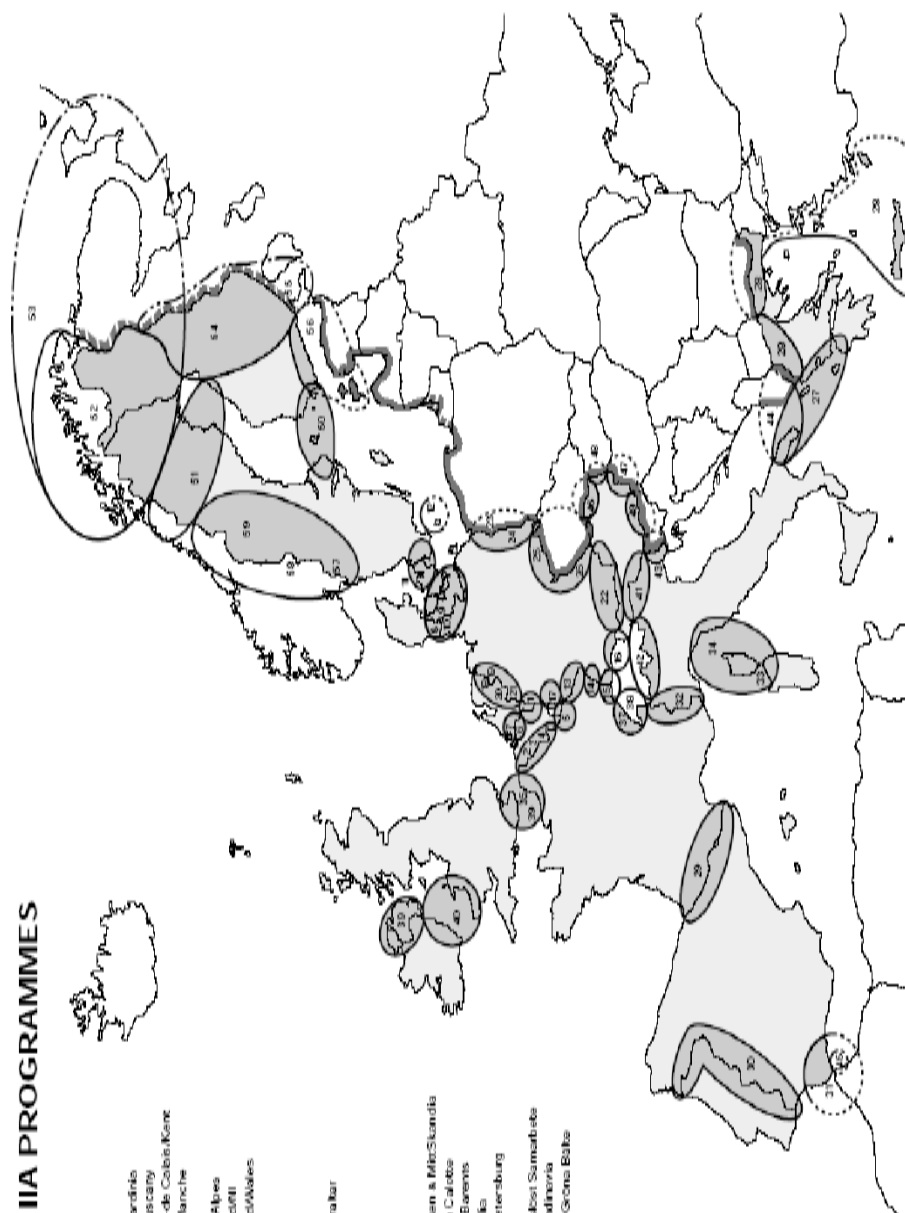
Priloga 2: Zemljevid programov pobude Skupnosti INTERREG IIA

MAP AND LIST OF INTERREG IIA PROGRAMMES

1	BDNLI: Mass-Biain	31	EIMRC
2	BIF: West Flanders	32	FIL: Alpes
3	BIF: PACTE	33	FIL: Corsica/Sardinia
4	BIF: Ardennes	34	FIL: Corsica/Tuscany
5	BIF: FED	35	FILK: Nord-P-de-Calais/Kant
6	BNL: Scheldeland	36	FILK: Rives/Manche
7	BNL: Middelgebied	37	FACH: Jura
8	DKD: Sandj/Schleswig	38	FACH: Rhine-Alpes
9	DKD: Fyn/KERN	39	IRLAK: Inland/MI
10	DKD: Skarvum/Ostfjorden	40	IRLAK: Inland/Wales
11	DKS: Øresund	41	I/A
12	DKBaltic: Bornholm	42	WCH
13	DF: Saar-Lor-Westpfalz	43	I/SLO
14	DF: PALMINA	44	I/AL
15	DF/CH: Oberthrin/Mitt.-Süd	45	UKJMBD: Gibraltar
16	DF/CH: Bodenseekocher/Alpenrh	46	A/CZ
17	D/L	47	A/H
18	DHIL: Ems-Dollart	48	A/SK
19	DHIL: EUREGIO	49	RIELO
20	DHIL: Rhein-West	50	SFIS: Islands
21	DHIL: Rhein-Main-Nord	51	SFISNI: Kvarnlan & Mitt/Standis
22	DIA: Banat/Aushts	52	SFISNI: North Calotte
23	DPL: POMERANIA	53	SFANIRUS: Baranis
24	DPL: Brandenburg	54	SFARUS: Karels
25	DPL/CZ: Saxony	55	SFARUS: St. Peterburg
26	D/CZ: Bayern/CZ	56	SFREST
27	GR1	57	SINI: Est/Grens/Est Samarbete
28	GR/External borders	58	SINI: Inns-Steiermark
29	EP: Pyrenées	59	SINI: Nordans-Grota Balba
30	EP		

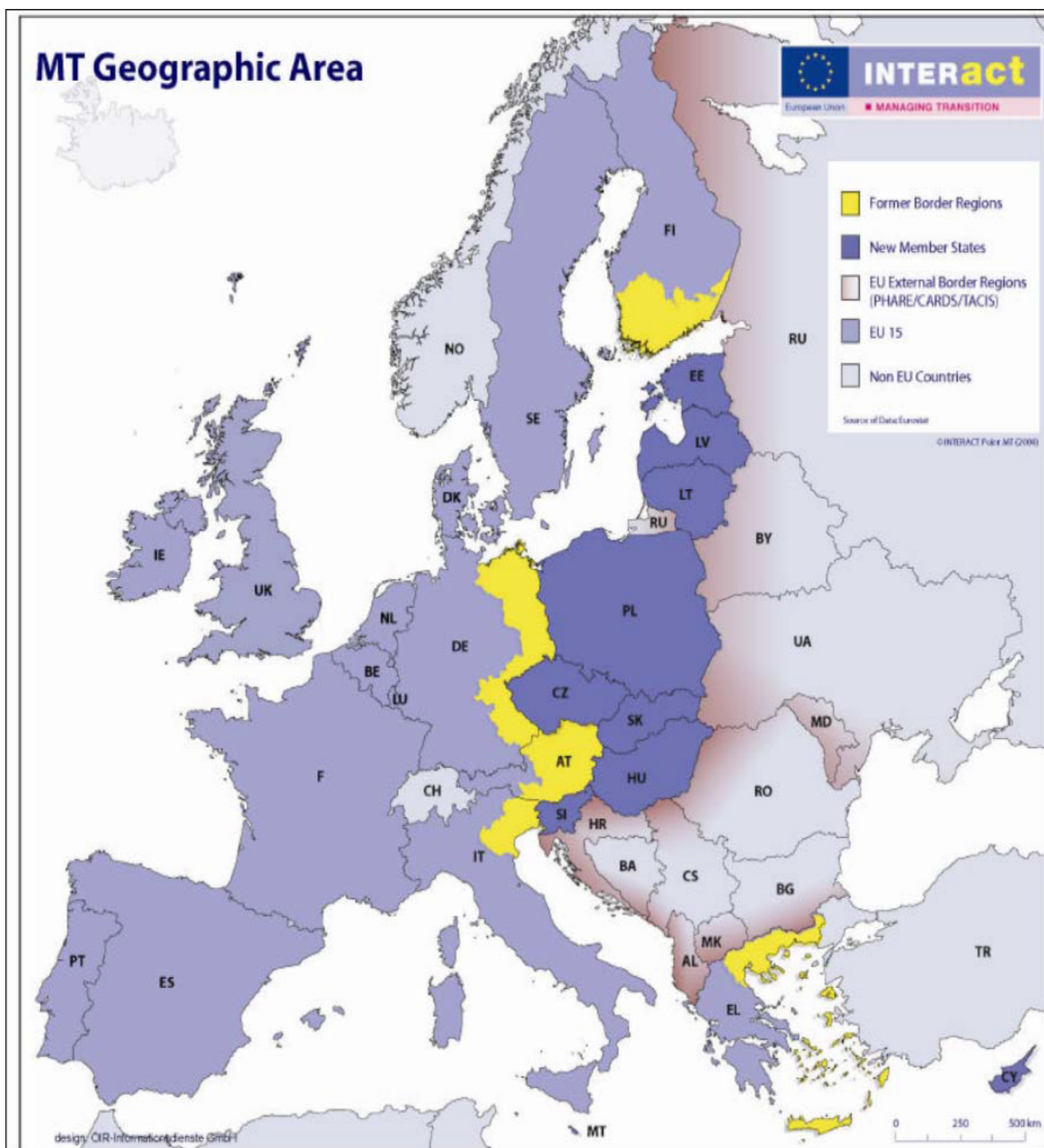
LEGEND

- Borders covered by Interreg II
 - Numbers denote Interreg II OPs (see table)
 - Borders covered by Phase-CBC
 - Borders covered by Topic-CBC
- Note: the distribution of eligible areas is indicative

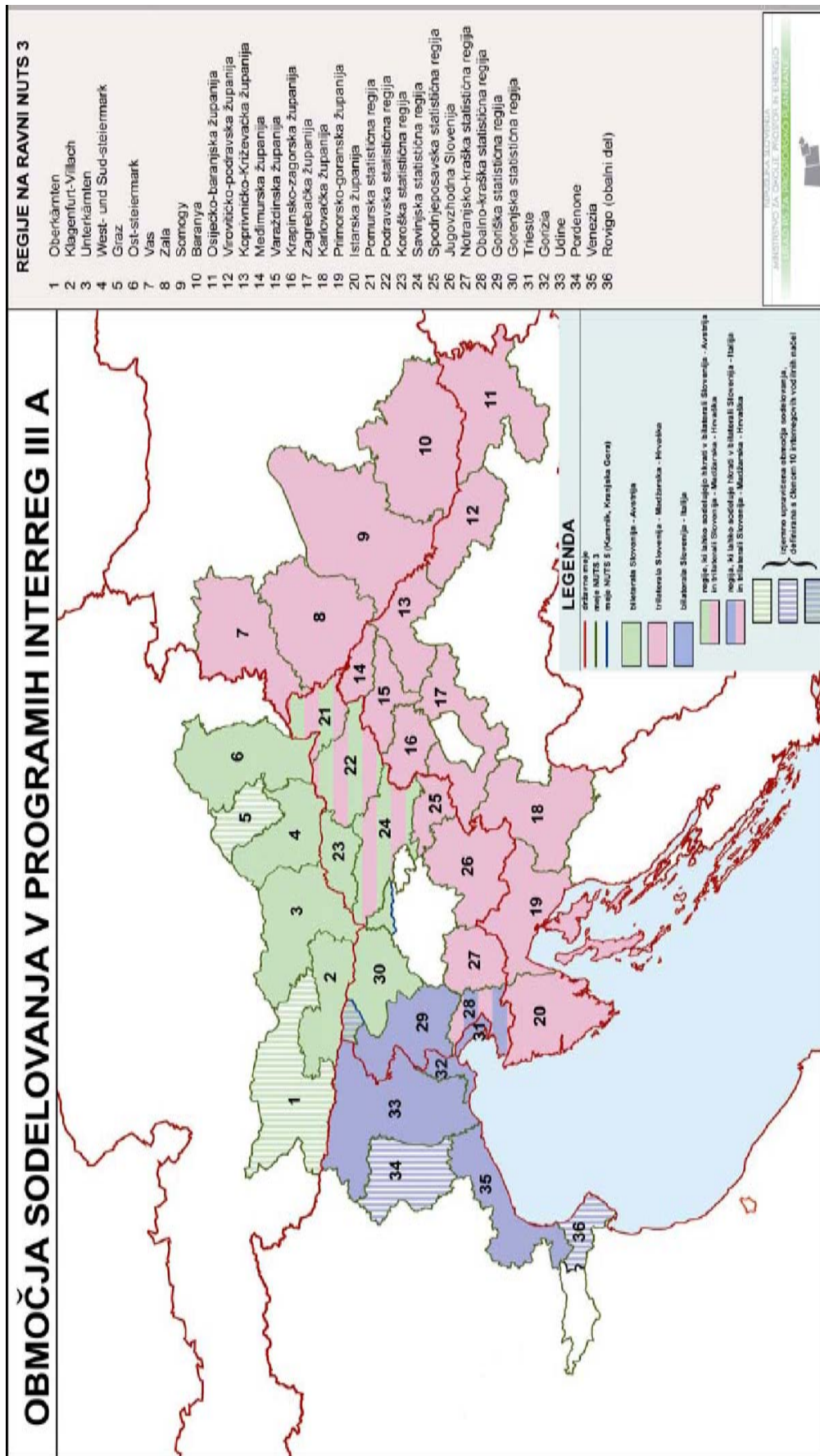
Vir: Ex-post evaluation of the INTERREG II Community Initiative (1994-1999): General Summary Report, 2003, str. 8.

Priloga 3: Sosedski programi v obdobju 2004-2006

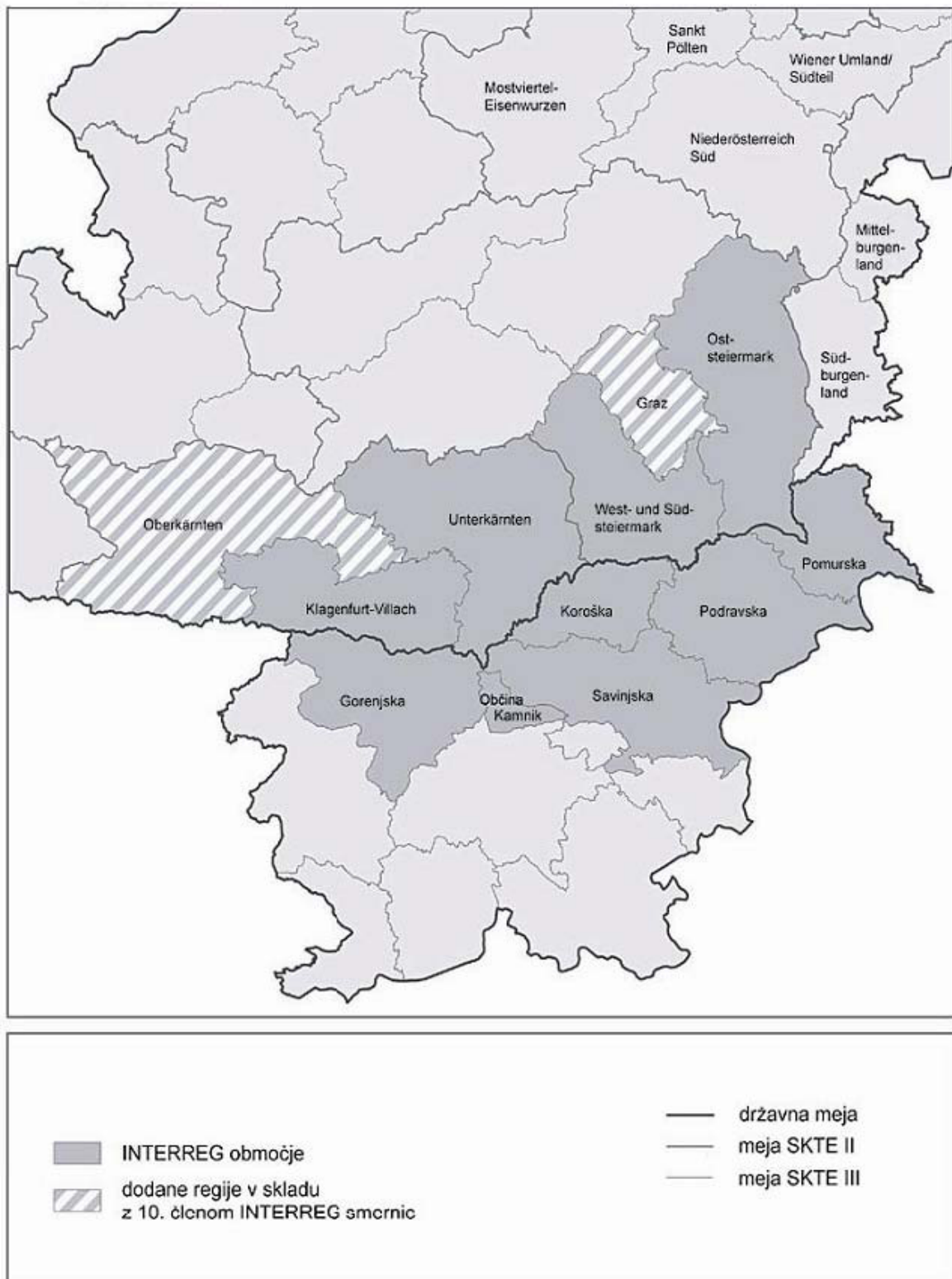
Vir: <http://www.interact-eu.net/479156/479345/513333/0>

Priloga 4: Upravičeno območje čezmejnjega sodelovanja v Sloveniji, v obdobju 2004-2006

Vir: Interni dokumenti Agencije Republike Slovenije za regionalni razvoj.

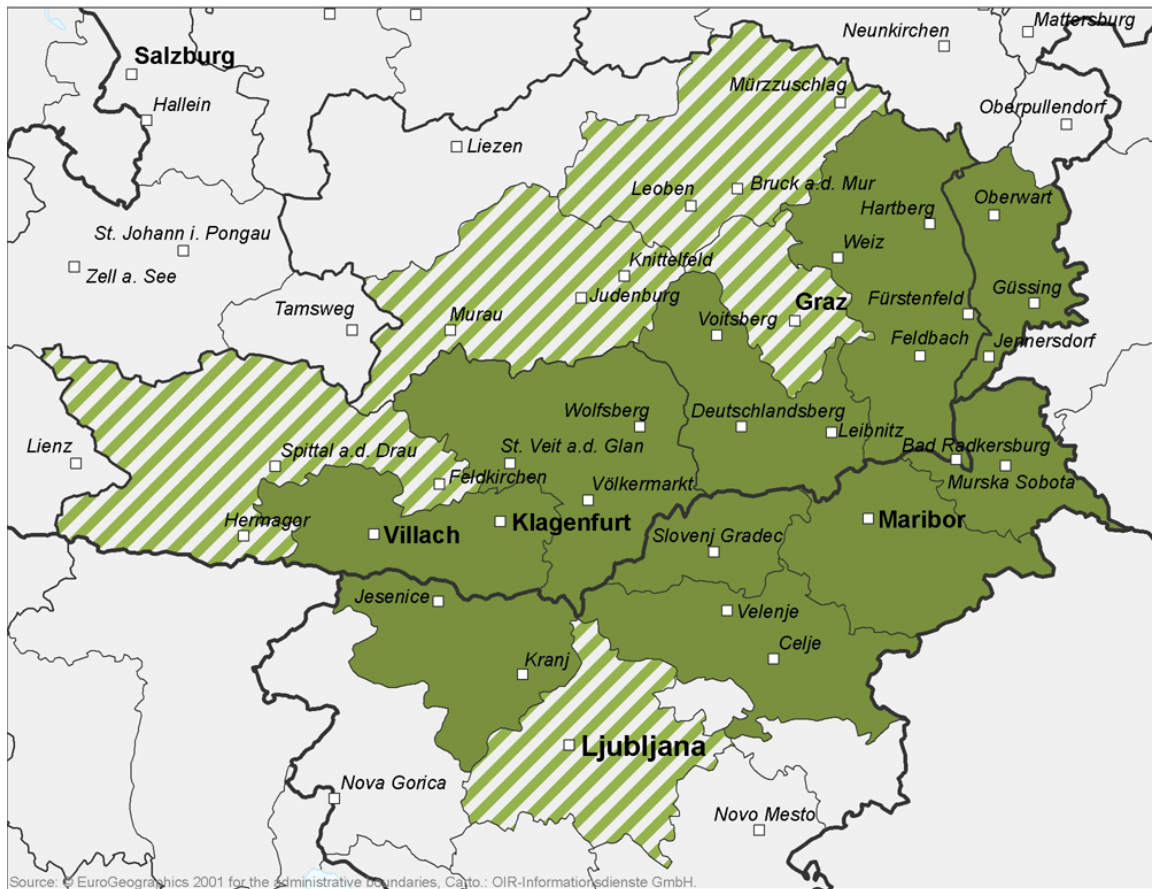
Priloga 5: Upravičeno območje Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija Slovenija 2000-2006

Vir: Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija, 2004, str. 10.

Priloga 6: Upravičeno območje Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Avstrija-Slovenija 2007-2013

Objective 3 Austria - Slovenia

Source: © EuroGeographics 2001 for the Administrative boundaries, Carto.: OIR-Informationdienste GmbH.

Programme area	Administrative boundaries	Draft:
Core programme area in line with article 7(1) of the general Structural Funds regulation	~ NUTS 0	OIR-Managementdienste GmbH
	~ NUTS 1	
Extended programme area in line with article 21(1) ERDF regulation	~ NUTS 2	
	~ NUTS 3	
	□ Cities	

Vir: Operativni program Cilj 3 - Teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007-2013, 2007, str. 9.

